TİP haberleri

Her ayın 1'inde ve 16'sında yayınlanır siyasî dergi

Türkiye İşçi Partisi Merkez Basın Bürosu adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Nihat SARGIN

ADRES: Mithatpaşa Cad. No: 63/1 Yenişehir — ANKARA

Basıldığı Yer: Nüve Matbaası

Dizgi ve Tertip : Yağaç Matbaası

İÇİNDEKİLER

23 Şubat 1968
Yıl: 1 Sayı: 9 Fiatı: 75 Krş.
24 sayı için yıllığı : 15 TL.
Dış ülkeler için uçakla 50 TL.

OKURLARA

Bu sayımızda yalnızca iki yazı bulacaksınız : Genel Başkanımız Mehmet Ali Aybar'ın makalesi ile Sadun Aren'in «1968 bütçesinin tümü üzerindeki konuşma»sı. Türkiye sosyalizmi makalesi, Aybar'ın Genel Yönetim Kurulu'nda yaptığı açış konuşmasının — 7. sayımızda tamamını aynen yayınlayacağımızı bildirdiğimiz — son bölümü olup daha sonra Çankaya ilçesinin tertiplediği konferanslar dizisinden olarak Dilşat düğün salonundaki toplantıda tekrarlanmıştı. Genel Başkanımız bunu yeni çıkan kitabı için bir makale haline getirdi. Yayınladığımız bu metindir.

Merkez Yürütme Kurulu üyesi İstanbul milletvekili arkadaşımız Aren'in Türkiye İşçi Partisi Meclis Grubu adına Millet Meclisinde Bütçenin Tümü üzerinde yaptığı konuşma daha önce basına verilen şekilde bu sayıda yayınlanmaktadır.

Mümkün oldukça metinlerde kısaltma yapmamayı ilke edinmiş olarak, üstelik çok önem taşıyan bu metinleri normal bir sayının diğer yazıları arasında sıkıştırmak imkânı olmadığı görüldü ve bu ara sayı çıkarılmak istendi. Ancak araya giren Meclisteki saldırı olayı ve tepkilerini hemen okuyucularımıza ulaştırmak düşüncesi; hazırlanıp dizgisi tamamlanmış olan bu sayıyı bir kenara bırakıp bir - iki gün içinde yeni bir sayı hazırlamamıza yol açtı. 8. sayımızda gördüğünüz dizgi, tertip ve baskı hatalarını gönderilen tepki telgraflarındaki değerlendirme eksikliklerini, elimizdeki çok kıt imkânlarla bir an önce sayıyı elinize ulaştırma endişemizi gözönünde tutarak, siz sayın okuyularımızın anlayışla karşılayacaklarına eminiz.

Önümüzdeki haftalarda, özelikle seçim ve kongre sıralarında herhalde böyle yeni ara sayılar çıkarmak gerekecektir.

Bu fırsattan yararlanarak size TİP haberleri'nin durumu hakkında bilgi vermek isteriz. Dergiyi yayınlamaya başlarken, eksiği duyulan bir boşluğu kısmen de olsa dolduracağımızı düşünüyor, yalnızca siz sayın okuyucularımızın ilgi ve desteğine güveniyorduk. İlk üç ayın sonuçları güvenimizde yanılmadığımızı gösterdi. «TİP haberleri» artık köşeyi dönmüş durumdadır. Abone sayısı için düşünülen ilk hedef aşılmıştır. Ancak yayın masrafları da ilk tahminlerin üstünde oldu. Asgari ölçülerle de olsa derginin yıllık masrafını karşılaması ve profesyonel bir kadro kurarak derginin özlenen düzeye çıkabilmesi için daha çok aboneye ihtiyacımız var. Sayın abonelerimizin bu uğurda gönüllü çabaları ve yakınlarına dergiyi tanıtmalarına devam etmeleriyle, bunun da kısa sürede gerçekleşeceğine inanıyoruz.

Son sayılarımızda kısmen denendiği üzere önümüzdeki sayılardan itibaren bütün abonelerimize dergileri, adresleri daktilo edilmiş ve yanında abone numaraları belirtilmiş olarak gönderilecektir.

Sayın abonelerimizden ricamız, dergileri eline geçmediği veya adresi değiştiği zaman mutlaka bize bildirmeleri ve her türlü yazışmada abone numaralarını da belirtmeleridir.

En iyi dileklerimizle.

Aybar:

«Türkiye Sosyalizmi millî bağımsızlığa kıskançlıkla bağlıdır...»

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın, Genel Yönetim Kurulu'nda yaptığı bu konuşma, daha sonra Ankara'daki bir konferansta tekrarlanmış ve Aybar'ın yayınlanmak üzere olan «Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm» adlı kitabında yer alacak şekilde, son halini almıştır. Aynen yayınlıyoruz :

Sosyalizm, sömürüye son veren ve insanı gerçekten özgürlüğe kavuşturan toplum düzeninin adıdır. Toplumların bilimsel «gelişme şeması»nda Sosyalizm, kapitalizmden sonra gelen aşamadaki üretim biçimidir. Bu anlamda şüphesiz Türkiye Sosyalizmi'nden henüz söz edilemez. Çünkü toplumumuz halâ ilkel bir kapitalizmin soygun düzeninde yaşamaktadır.

Ama Türkiye'de sosyalizm için mücadele edilmektedir. Mecliste temsil edilen Türkiye İşçi Partisi bir sosyalist partidir. İktidara gelince bu günkü ilkel kapitalist düzene son verecek, sosyalizmi kuracaktır. Türkiye'de Sosyalist gençlik kuruluşları, sosyalist sendikalar, sosyalist yazarlar, sanatçılar bilim adamları vardır. Ucu Türkiye İşçi Partisi olan ve gittikçe yayılıp güçlenen, sosyalist akımın kökleri, ta köylere kadar uzanmaktadır. Şu halde Türkiye Sosyalizmi deyimiyle bu sosyal gerçek, yani Türkiye'deki sosyalist akım anlatılıyor. Sosyalizm için yürütülen mücadele emekçi halkımızın mücadelesi olduğu ve Türkiye'de yürütüldüğü için, sosyalizm sözcüğünün başına Türkiye sözcüğü getirilmiştir.

Türkiye Sosyalizmi deyimi ile bir başka gerçek de belirtilmek isteniyor : Sosyalizm mücadelesi Türkiye'nin şartları içinde ve bu şartlara göre yürütüldüğü için, mücadelemiz gerek özü, gerekse biçimi bakımından özellikler gösteriyor. Türkiye ne dünü, ne de dünün devamı olan bugünü ile Batı toplumlarına benzemiyor. Geri kalmış öteki toplumlara da tıpa tıp benzemiyor. Ekonomik ve sosyal yapısı farklı; üst-yapı unsurları da başka. Bunlardan bazılarına işaret edelim :

Türkiye'de 120 yıl öncesine kadar toprak Devletin mülkiyetindeydi. Politik gücü elinde tutan bir yönetici «sınıf», hem toprağa tasarruf eder, hem de gedik, Narh, Lonca örgütü gibi mekanizmalarla çalışma hayatını düzenlerdi. Böylece yüzlerce yıl halka hükmetmiş, merkezci, tekelci, ceberut, OSMANLI TİPİ DEVLET adını verdiğimiz bir üretim ve yönetim biçimi meydana gelmiştir. Bu, halkın dışında ve üstünde olan sömürücü yönetim biçimi, zamanın yaptığı ayarlama ve değişimlerle, bugün halâ yaşamaktadır.

Türkiye'de kapitalizm bir «komprador» sınıf yaratmış ve kapitalizmin «komprador» sınıfa dayanması, bu üretim biçiminin bütün aşamalarını tamamlıyarak gelişmesini engellemiştir. Dolayısiyle işçi sınıfımız da gereği gibi gelişmemiştir.

Türkiye koca bir imparatorluk aynı zamanda bir yarı sömürge olmuştur.

Türkiye'de halâ derebeylik kalıntısı ilişkilerin hüküm sürdüğü geniş bölgeler vardır. Türkiye nüfusunun % 74 ü köylerde yaşamakta ve geçimini tarımla sağlamak durumundadır. Ancak köylü ailelerinin % 84'ü ekilen toprakların sadece % 39'unu işlemektedir. % 16 gibi bir azınlık toprakların % 61'ine sahiptir. 5000 dönümü aşkın topraklar 419 ailenin mülküdür. Buna karşılık 300 bin küsur köylü ailesinin hiç toprağı yoktur. Ve nüfusun yarısından çoğu okur-yazar değildir.

Türkiye'de tarihin yazdığı ilk milli kurtuluş savaşı kazanılmıştır. Ve Türkiye Kurtuluş Savaşı kazandıktan sonra yeniden emperyalizmin boyunduruğuna düşen ilk devlettir.

Fakat Türkiyede ilk grev 1872'de, belki daha önce yapılmış; ilk sosyalist parti 1910'da kurulmuştur. Ve Amerikan emperyalizmine ve «Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü» ne rağmen, halktan yana, sosyalizme açık, demokratik bir Anayasa yürürlüktedir. Ve de 1965 genel seçimlerinde, sadece 51 ilde seçimlere katılan Türkiye İşçi Partisine hemen her köyden oy çıkmış ve partimiz 300 bine yakın oy almıştır.

İşte Türkiye böyle bir toplumdur. Bir başka benzeri galiba yoktur. Sosyalizm için mücadele bu toplumun şartları içinde yürütülmektedir. Türkiye'ye özgü şartlar çelişiler tablosunda değişik bir manzara göstermektedir. Türkiye'nin temel çelişisi, Batı toplumlarının temel çelişisine benzememektedir. Batıda temel çelişi Burjuvazi ile Proletarya arasındadır. Oysa Türkiye'de temel çelişi, Amerikan emperyalizmi ve ortakları ağalar - kompradorlar - Amerikancı bürokratlar üçlüsü ile bütün emekçi sınıf ve tabakalar arasındadır.

Bütün bu etkenler Sosyalizm için yürüttüğümüz mücadelenin özünü ve biçimini belirlemekte, Türkiye'ye özgü bir sosyalizm'den söz edilmesine yol açmaktadır.

Sosyalizm için mücadele Türkiye'ye özgü bir nitelikte olunca, kurulacak Sosyalizm de, sosyalist üretim biçiminin genel çizgileri doğrultusunda, ister istemez Türkiyeye özgü bir sosyalizm olacaktır. Bundan dolayı Türkiye sosyalizmi deyimi ilerde kurulacak sosyalist düzeni de kapsamaktadır.

Evrensel Gelişme Kanunu ve Bilimsel Yönetim :

Sosyalizm için reçete yoktur. Yani ne yürütülen mücadelenin yolu, ne de iktidara gelindikten sonra sonra kurulacak düzenin biçimi hakkında uygulanacak hazır bir «model» mevcut değildir. Şüphesiz ne için mücadele ettiğimizi ve iktidara gelince neler yapacağımızı biliyoruz. Çünkü tarih, sosyoloji, antropoloji, etnoloji ve ekonomi dallarında yeni bulgular, insan topluluklarının ilkel yaşantılarından bugünkü toplum düzenlerine yükselişinin, raslantılarla olmadığını; bu gelişmeyi üretim biçiminde meydana gelen değişikliğin yarattığını; üretim biçimindeki değişikliğin de bilim ve teknikteki yeni bulgularla üretim güçlerinin büyümesi sonucu üretim ilişkilerinin, yani mülkiyet ilişkilerinin değişmesiyle tüm üretim biçiminin ve dolayısiyle toplumun politik, kültürel, sosyal tüm üst - yapısının değiştiğini biliyoruz. Gene biliyoruz ki, İlkel Üretim Biçimi, Asya Tipi Üretim Biçimi, Köleci Üretim Biçimi, Germanik Üretim Biçimi, Antik Üretim Biçimi, Peodal Üretim Biçimi, Kapitalist Üretim Biçimi, ve Sosyalist Üretim Biçimi olmak üzere insan topluluklarının gelişmesinde her biri birer aşama teşkil eden sekiz «model» vardır.

Gelişme sürecinin, yukarda işaret olunan aşama sırasını tıpa tıp izlemediğini ;dünyanın bazı bölgelerinde, örneğin Batı Avrupa'da, Asya Tipi Üretim Biçiminden

geçilmediğini ve bazı bölgelerde, örneğin Avustralya'da, hala ilkel Üretim Biçimi aşamasında yaşıyan insan topluluklarının bulunduğunu da biliyoruz.

Nihayet bu «model» lerin bilimsel birer «şema», yani çeşitli üretim biçimlerinin en genel çizgilerinden meydana getirilmiş «kategori» ler olduğunu, bunların karmaşık gerçek yaşantıları içinde herhangi bir topluma hazır elbise gibi giydirilemiyeceğini, gerçekte yaşıyan, ya da yaşamış olan herhangi bir toplumun, sırtından çıkardığı bir eski elbiseler koleksiyonu olmadığını da biliyoruz.

Ancak her üretim biçiminin temel kanunları bulunduğu ve yukarda işaret edildiği gibi, bir aşamadan ötekine geçişin de kanunları olduğu muhakkaktır. Bilim bu noktayı ispatlamıştır. Bundan dolay. Sosyalizm için mücadelemizde el yordamıyla yürüme durumunda bulunmuyoruz.

Türkiye'de Sosyalizmi kurmak istiyoruz. Sosyalist üretim biçiminin nasıl bir üretim biçimi olduğu genel çizgileriyle bilinmektedir. Beri yandan Türkiye'de bugün hüküm süren ilkel Tarım Ekonomisi üzerine oturtulmuş «Komprador» kapitalizminin genel kanunları, çelişileri, gücünün sınırları ve objektif zaafları da bilinmektedir. Bu bilgiyi sosyal ve ekonomik kanunlara dayanan bilimsel yöntemle elde etmiş bulunuyoruz. «Komprador» kapitalizminin çökeceği kesin bir bilim doğrusudur. Yalnız Türkiye'deki «Komprador» kapitalizminin değil, onu ayakta tutan milletlerarası kapitalizmin de çökeceği muhakkaktır. Bunları bilimsel doğrular olarak biliyoruz. Ve Türkiye'nin Sosyalizme gidişinin kaçınılmaz olduğunu da biliyoruz. Bu bilgilerimizi, «Evrensel Gelişme» kanununa dayanan ve olayların doğruladığı, toplumların gelişmesi hakkındaki «Genel Teori» den alıyoruz. Ama bu «Genel Teori», Türkiye'de Sosyalizm için mücadelenin somut yolunu göstermiyor. Keza Türkiye Sosyalizminin nasıl kurulacağına dair bir reçete, bir model de vermiyor. «Genel Teori» bizi «Evrensel Gelişme» kanununa ve buna dayanan bilimsel yönteme gönderiyor. Elimize sadece bir anahtar veriyor; bütün kapıları açacak bir anahtar. Kapıları bulmak ve açmak bize düşmektedir.

Dört noktadan ibaret olan «Evrensel Gelişme» kanunu şöyle açıklanmaktadır :

1 — **Varlıkları, olayları ile toplum, doğa ve evren bir bütündür. Varlıklar ve olaylar birbirinden bağımsız değil, birbirine bağlı ve karşılıklı etki - tepki halindedir.**

2 — **Evren, doğa, toplum, herşey harekettedir; durmıyan bir gelişme, değişme ve yenileşme içindedir. Devamlı olarak bir şey doğmakta, bir şey ölmekte; yeni eski'nin yerini almaktadır.**

3 — **Gelişme bir süreçtir. Başlangıçtan sona kadar devam eder. Belirsiz nicelik artışları birike birike bir anda bir nitelik değişikliğine yol açar. Gelişme aşağıdan yukarı, düpedüzden bileşiğe doğru olur.**

4 — **Her varlığın, her olayın iç yapısında biri olumlu öteki olumsuz, birbiriyle çelişen, mücadele eden en az iki karşıt güç vardır. Karşıtların mücadelesi, gelişmenin kaynağı ve özüdür.**

«Evrensel Gelişme» kanunu varlığın en genel kanunudur. Dış dünyayı da, insan düşüncesini de kapsar. Varlıklar, olaylar ve düşünce yukarda özetlenen biçimde gelişir. Bilimsel yönteme gelince, o, irademiz dışındaki bu oluş ve oluşmaya göre çizilmiş bir yoldur. Dış dünyayı ve düşünce mekanizmasını, yeni bulgularla gittikçe daha derinden kavramamız ve çelişileri fiilen çözmemiz için, uğraşımıza verilmesi gereken doğru yönü gösterir.

Demek ki, herhangi bir olay karşısında onun yalnız, tek başına olmadığını, başka olaylarla bağları bulunduğunu, başka olaylarca etkilendiğini, onun da başka olayları etkilediğini; incelediğimiz olayın devamlı hareket halinde bulunan bir bütünün parçası olup, kendisinin de hareket halinde, gelişme halinde bir süreç olduğunu; bir bütün olan her sürecin iç yapısında olumlu ve olumsuz, karşıt güçlerin mücadele ettiğini, gelişmenin kaynağı olan bu iç mücadele «yeni» nin mutlaka «eski» yi yendiğini; ve niteliksel birikimlerin sıçramayla nitelik değişikliğine yol açtığını bilerek davranacağız. Emekçi sınıfların iktidar için yürüttükleri mücadelede «Evrensel Gelişme» kanununa dayanan bilimsel yöntem yolumuzu aydınlatan biricik ışıktır.

«Evrensel Gelişme» kanununun dört unsuru içinde en önemli olanı sonda açıklanan «Çelişi kanunu» dur. Türkiye Sosyalizmi'nin özelliklerini bu kanun ışığında belirlemeye çalışacağımız için, üzerinde biraz daha durulmasında yarar görüyoruz.

ÇELİŞİ KANUNU

Çelişi evrensel ve mutlaktır. Şu anlamda ki, istisnasız bütün varlıklar, bütün olaylar ve düşünce, iç yapısında biri olumlu öteki olumsuz, birbiriyle mücadele halinde olan en az iki karşıt güç taşımaktadır. Bu mücadele gelişmenin başından sonuna kadar sürmektedir. Gelişmeyi, hareketi, iç yapıdaki karşıt güçlerin mücadelesi meydana getirir.

Fakat evrensellik somut ve özgülde saklıdır. Çünkü bütün olaylar, varlıklar, somut ve özgüldür. Her birinin iç çelişileri, bu çelişilerin görüntüleri, her birinin temel çelişisi ve ikinci derecedeki çelişileri; çelişilerin temel görüntüleriyle ikinci derecedeki görüntüleri, somut ve özgüldür. Gelişme sürecinde her birinin çelişiler sistemindeki değişmeleri de somut ve özgüldür. Çelişiyi meydana getiren karşıt güçlerin **belirli şartlarda** özdeş ve «bütün» içinde yanyana var olması; ve belirli şartlarda bu karşıt güçlerden birinin ötekine dönüşmesi, keza özgüldür, somuttur.

Bununla beraber yukarda belirtildiği gibi, her özgül ayni zamanda evrenseldir. Zira somut ve özgül olan her olayda çelişinin evrenselliği belirmektedir.

Her gelişme ve hareket biçimi iç çelişilerinin özgüllüğü ile birbirinden ayrılır. Ayrı bilim dalları buna göre meydana gelir. Her bilim dalı çelişisinin özgüllüğü ile belirlenen hareket biçimlerini inceler.

Biz burada Çelişi Kanununu sosyal bilimler açısından ele alacağız ve bu kanunun konumuzla ilgili bazı yanları üzerinde duracağız.

Biraz önce toplumların «Gelişme şeması» ndan söz ettik. Toplumların bir «üretim biçiminden» daha ilerdeki üretim biçimine» geçerek gelişmelerini, «üretim güçleri» ile «üretim ilişkileri», yani mülkiyet ilişkileri arasındaki çelişi sağlamıştır. Üretim güçlerinin gelişmesine karşıt olan tutucu mülkiyet ilişkileri bir an gelmiş ki, üretim güçlerinin hamlesine dayanamamış ve eski ilişkilerin yerine, gelişmeyi frenlemiyen yeni mülkiyet ilişkileri kurulmuştur. Yani yeni bir «üretim biçimine» geçilmiştir.

Üretim güçleriyle tutucu mülkiyet ilişkileri arasındaki çelişi, sömürülen sınıflarla sömüren sınıflar arasında ve ekonomik temelle üst - yapı arasındaki çelişiler olarak da belirir.

Fakat çelişiler bunlardan ibaret değildir. Sömüren sınıfların kendi aralarında ve sömürülen sınıflar arasında da çelişiler vardır. İç sömürücülerle dış sömürücüler, keza sömürülen bütün sınıflarla dış sömürücü ve ortakları arasında; köyle şehir arasında, çelişiler mevcuttur.

Bu çelişilerin bütün ayrıntı ve ilintileriyle somut ve özgül olarak ele alınması gerekmektedir. Temel çelişi, temel görüntüler ve gelişme süreci içinde, çelişiler yelpazesinde meydana gelen değişmeler — Çünkü çelişiler donmuş şeyler değildir; boyuna değişir. Temel çelişi, temel görüntüler, yer değiştirir — yani her şey, belirli toplum şartlarında somut ve özgül olarak değerlendirilecektir.

Keza ekonomik temelle üst - yapı arasındaki çelişi de, türlü somut ve özgül sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik temelin son kertede gelişmeyi sağlaması, tutucu üst - yapı etkenlerinin yenilmesine bağlıdır ki, bu da her topluma göre değişen, son derece somut ve özgül sorunların çözülmesine ihtiyaç gösterir.

İç çelişilerin, nitelik değişikliği ile sonuçlanan gelişmeyi sağlamasında, dış etkenlerin rolü olduğunu biliyoruz. Gerçekten sürecin özü iç çelişiler ise, şartı da dış

→

etkenlerdir. Tohumun bitki haline gelmesi, yani içindeki «gizli» hayat gücünün, karşıtı öbür güçlerini yenebilmesi için, tohumun toprağa düşmesi, gerekli besinleri, nemi ve ısıyı bulması şarttır. Bu dış şartlar yerine gelmezse, tohum bitkiye dönüşmez, ölür. Gerçekte böyle bir durum istisnadır; genellikle Doğa, tohumlardan gerekli dış şartları esirgemez. Doğa'nın tohumdan yana olduğu gibi, Tarih de ileri üretim biçim» lerinden yanadır. İnsanlığın ilerlemesi durmaz, durdurtulamaz. Ama geciktirilebilir. Bundan dolayı Sosyalizm için yürütülen mücadelede, olumsuz dış etkenleri doğru tespit etmek ve bunların ters etkilerinden sıyrılma yollarını bulmak özel bir dikkat ve çaba ister. Bu da toplumlara göre değişen somut ve özgül işlerdendir.

Bütün bu nedenler, Sosyalizm için mücadelemize ve kuracağımız Sosyalizme, Türkiye'ye özgü bir nitelik kazandırmaktadır. **Her çelişi özgüldür; çözümü için özgül yöntem ister.**

TÜRKİYED'E EGEMEN SINIFLAR

1 — Bürokrat Sınıf :

Türkiye'ye özgü şartları, çelişileri tespit etmek için sosyal sınıfları incelemekle işe başlıyacağız.

Osmanlılarda Devlet, sınıflaşmış bir yönetici «KADRO» nun temsil ettiği, halkın dışında ve üstünde, merkezci, tekelci, ceberut bir varlıktı. Osmanlılarda başlıca üretim aracı olan topraklar, çeşitli tasarruf biçimlerine bağlanmış olmakla beraber, tarıma elverişli olanlar, özellikle fethedilmiş topraklar, genellikle «Beytulmal» e, yani Devlete aitti. Bu gibi topraklara «Arazi-i Emiriye» denilirdi. Bunlardan bir kısmı, mülkiyeti Devlette kalmak ve vergi alınmak üzere kişiler tarafından işletilmek üzere dağıtılırdı. Büyük kısmı ise, Sultanlara, Vezirlere, Beylerbeylerine Sancakbeylerine, ve yüksek rütbeli memurlarla yararlığı görülmüş askerlere ve sair imtiyazlı kişilere HAS, ZEAMET, TIMAR olarak verilirdi. Bir kısmı da HASS-I HÜMAYUN adıyla Devlete bırakılırdı. Padişahlara, Şehzadelere ve Vezirlerle Beylerbeyleri gibi ümeraya ayrılan HAS'lar, geliri yılda 100 bin akçeden fazla olan topraklardı. Eyalet paşalarının HAS'ı bir buçuk milyonu bulurdu. Geliri 20 binden 100 bine kadar olanlar ZEAMET; 20 binden aşağı olanlara da TIMAR denilirdi. HAS memuriyetle kaim olduğu halde, ZEAMET'le TIMAR çocuklara kalabilirdi.

19. yüzyıla gelinceye kadar Hazinenin geliri cizye, gümrük resimleri, maden ve tuzla gelirleriyle, bazı Devletlerden alınan vergilerden ibaretti. Devletin olması gereken en büyük gelir kaynağı Aşar ve bazı Resimler, DİRLİK olarak HAS, ZEAMET ve TIMAR sahiplerine bırakılmıştır.

Başta Padişah, Şehzadeler ve Vezirler olmak üzere, İLMİYE, SEYFİYE, KALEMİYE, yani sarıklı, asker ve mülkiye sınıflarına mensup yöneticilerden meydana gelen «KADRO», bu iki dereceli sömürü sisteminde toprak rantından en büyük payı almaktaydı. Yönetici «KADRO», üstelik Narh, Gedik, gibi mekanizmalarla tüm ekonomik faaliyetleri düzenlemek ve çalışma şartlarını belirlemek yetkilerine de sahipti.

Bu yetkileri yüzlerce yıl nefsinde toplamış olan bu «KADRO», Devletle adetâ bütünleşen «sui generis» egemen bir sınıf haline gelmiştir.

Sınıf teriminin kulanılmasına itiraz edilebilir. Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olmak, egemen sınıfın nitelikleri başında geldiğine, Osmanlı Devletinde yönetici «KADRO» üretim araçlarının mülkiyetine sahip bulunmadığına göre, bu sosyal topluluğun egemen sınıf sayılmasına itiraz edilebilir. Ancak ne var ki, bir sosyal sınıfın egemen oluşu, asıl, çalışma şartlarını kendi yararına düzenleyerek artı - değeri ele geçirme olanaklarına hukuken sahip olmasından doğar. Mülkiyet hakkı üretim aracı sahibine bu yetkiyi verdiği için, egemen sınıf kavramının bir unsuru sayılmıştır. Önemli olan, artı - değere sahip çıkma olanaklarını veren, çalışma şartlarını düzenleme yetkisidir. Osmanlı Devletinde yönetici «KADRO» bu yetkilere fazlasıyla sahiptir.

Üstelik Padişah, vezirleri, İlmiye, Seyfiye ve Kalemiye mansıplarına mensup yöneticiler, özellikle karar alan ve uygulatan yöneticiler, toprak rantından yüksek paylar almak, gedik ve narh gibi mekanizmalarla ekonomik faaliyetleri düzenlemek, çalışma şartlarını belirlemek hususundaki mutlak yetkilerinden başka, politik kararlar almak ve uygulamak yetkisini de tekellerinde bulundurmaktaydılar. Osmanlı Devletinde yönetici «KADRO» nun tekelindeki yetkiler, kapitalist bir toplumda egemen burjuvazi sınıfının yetkileriyle kıyaslanmıyacak kadar genişti.

Bir başka itiraz da, bu yetkilerin miras yoluyla çocuklara geçmemesi olabilir. Egemen sınıf, varlığını bu yoldan korur ve devam ettirir. Oysa Osmanlı Devletinde mansıplar miras yoluyla evlâda geçmezdi.

Bu da esaslı bir itiraz sayılamaz. Zira yönetici «KADRO»ya mensup olanlar, çocuklarını okutmak, yetiştirmek olanaklarına sahiptiler. Ve bu sosyal gurup mensupları arasındaki dayanışma, yeni kuşakların Devlet kapısında hizmete alınmalarını sağlayacak güçteydi. bir vezirin, bir Şeyhülislamın bir nişancının oğlu, vezir, şeyhülislâm nişancı olmasa bile, mutlaka Devlet katında yüksek bir yer işgal ederdi. Kaldı ki, yukarda işaret edildiği üzere, ZEAMET ve TIMAR çocuklara kalabilirdi.

Bize göre Osmanlı Devletinde yönetici «KADRO» «sui generis» egemen bir sınıf'tı.

Bu sınıf, zamanın zorunlu kıldığı ayarlamaları yapa yapa, günümüze kadar gelmiştir. «Bürokrat» sınıf bugün Ağa ve Komprador sınıfları yanında yeri olan, hatta yakın tarihe kadar bu sınıfları açıkça vesayeti altında tutmuş ve halâ Devlet yönetiminde önemli bir rol oynıyan egemen bir sınıftır.

«Bürokrat» sınıf Türkiye'nin egemen sınıfları arasında en eski olanıdır. Osmanlı Devleti yöneticiliğinden, Türkiye Cumhuriyeti yöneticiliğine nasıl geldiğini, kısaca da olsa belirtmek isteriz.

Avrupa Kapitalizmi pek eski tarihlerde Osmanlı Devletine ticaret sermayesi şeklinde girmiştir. (Kapitülasyonlarla verilen imtiyazlar). Fakat asıl 19. yüzyıl başlarından itibaren yurdu tam boyunduruğu altına almış, yüzlerce yıllık doğal ekonomiyi hızla çökerterek koca imparatorluğu bir yarı - sömürge durumuna sokmuştur. Üst üste gelen yenilgiler, isyanlar, bu çöküşü ve malî iflası daha da hızlandırmıştır. Bu durum yönetici «KADRO» nun gelirleri üzerinde son derece olumsuz etkiler yapmıştır. Tımar sistemi yozlaşmış eski yüksek gelirleri sağlamaz olmuştur.

Böylece yönetici «KADRO» mensupları arasında, reformlarla Devleti kurtarma fikri doğmuştur. Bunlardan bir kısmı geleneklere dönülmesi, bir kısmı da Batı'nın örnek alınması görüşündeydiler. Batı'ya dönük olanlar arasında bazı uyanık padişahlar da bulunmaktaydı. Ancak ne var ki, kapitalizmin boyunduruğuna düşmüş olan Osmanlı Devletini, ne geleneklere sarılmak, ne de Batı kapitalizminin yıkıcı etkilerini artıran Batı taklitçiliği kurtaramazdı.

«Bürokrat» sınıfın Batı'ya dönük mensupları arasında genellikle iki görüş hâkimdi. Jön Türkler'in Paris'te toplanan ilk büyük kongresinde (1902) açık seçik ortaya çıkan bu görüşlerden birincisini Prens Sabahattin ve arkadaşları temsil ediyorlardı. Bunlar özel teşebbüscü, ademi merkeziyetçi idiler. İkinci görüşü temsil eden Ahmet Rıza bey ve arkadaşları ise, son tahlilde merkezci, tekelci, ceberut OSMANLI TİPİ DEVLET'ten yana idiler. Şüphesiz onlar da kapitalizmi savunuyorlardı; fakat onlar Devletin vesayetinde bir Müslüman - Türk burjuvazisi geliştirmeyi düşünüyorlardı. Aslında görüş ayrılığı, Komprador burjuvazinin Devlet yönetimine iştiraki sorunundan çıkmaktaydı. Prens Sabahattin ve arkadaşları klâsik bir «liberal» devlet kurulmasını istiyorlardı. Böylece kozmopolit «Komprador» burjuvazi Devlete hakim olacaktı.

Paris Kongresinde tarafları uzlaştırmak mümkün olmamıştır. Yukarıki görüşler doğrultusunda, Abdülhamit yönetiminin devrilmesi için tutulacak yol üzerinde de derin anlaşmazlık vardı. Birinci grup bu işin ancak büyük devletlerin yardımı, müdahalesiyle başarılabileceği görüşündeydi. İkinciler buna şiddetle karşı idiler.

«Bürokrat» sınıf mensupları arasında beliren bu görüş ayrılıkları, temsil ettikleri çıkarlara paralel olarak günümüze kadar gelen iki politik akıma yol açmıştır: Osmanlı Tipi Devleti temsil eden akımlar, «liberal» Devleti temsil eden akım...

Birinci akımı Meşrutiyette İttihat ve Terakki; Cumhuriyette Cumhuriyet Halk Partisi temsil etmiştir. Her ikisi de merkezci, tekelci, ceberut OSMANLI TİPİ DEVLET anlayışı ve yönetiminin mirascısı olmuştur. Her ikisi de «Bürokrat» sınıfın yönetiminde partiler olarak Devletin ekonomik gücü ile komprador burjuvaziyi «vesayet»leri altında geliştirmeye çalışmıştır. Her ikisi de Devlet kapitalizmi politikası uygulamışlardır.

İkinci akım, yani «liberal» devleti savunanlar, meşrutiyette özellikle Ahrar ve Hürriyet ve itilâf partilerince temsil edilmiştir. Cumhuriyette Terakkiperver Partisi, Serbest Parti, Demokrat Parti ile Adalet Partisi bu akımın temsilcileri olmuştur.

Komprador - Ağa ikilisi, ceberut OSMANLI TİPİ DEVLET yönetimine karşı yüzlerce yılın halkta biriktirmiş olduğu hırslı duygulardan ve bu duygunun yarattığı tepkilerden yararlanarak, «Bürokrat» sınıfın ye-

«Bürokrat» sınıfın Atatürkçü ilerici kanadı, 27 Mayıs'ta Ağa - Komprador iktidarını silâh zoruyla devirmiş; ve 1961 Anayasasına koyduğu bazı hükümlerle «Bürokrat» sınıfın Devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmasını teminata bağlıyan, Tabii Senatörlük, Millî Güvenlik Kurulu gibi müesseseler yaratmıştır.

Bu konularda geniş açıklamalara ihtiyaç var. Ancak bu yazının sınırları buna engel. Yalnız kısaca iki noktayı işaret edeceğiz:

CHP. nin 1950'ye kadar izlediği Devlet Kapitalizmi politikası, «Bürokrat» sınıfın ekonomik temelini teşkil eden «devletçi üretim ilişkilerini» büyük ölçüde geliştirerek bu sınıfın politik - ekonomik - sosyal ağırlığını artırmıştır. İttihat ve Terakki'nin çok mütevazi ölçülerde başlattığı Devlet Kapitalizmi, Osmanlı Devletinin Timar, Gedik ve Narh gibi biçimlerde yürüttüğü «devletçi üretim ilişkileri»nin, başka bir planda devamı idi. CHP. bu sistemi geliştirerek «Bürokrat» sınıfı, büyüyen Komprador sınıfı karşısında ayakta tutmayı başarmıştır.

Belirtilmesi gereken ikinci nokta da şudur: Ağa - Komprador ikilisinin «Bürokrat» burjuvaziye karşı mücadelesi, «Bürokrat»ların tasfiyesi hedefini gütmüyordu. Hedef Ağa - Komprador sınıflarını «vesayetten» kurtarmak ve Devlet yönetiminde doğrudan doğruya söz ve karar sahibi etmekti. «Bürokrat» sınıfın Ağa - Komprador ikilisinin emrine girmesi isteniyordu. DP, iktidarı ile başlıyan ve AP. iktidarında devam eden «Partizan» politikanın bir nedeni de budur.

Türkiye'nin Amerikan emperyalizminin nüfuzu altına girmesi, hele Türkiye İşçi Partisi'nin kurulması sonucu emekçi halk kütlelerinin iktidara adaylığını koyması üzerine Ağa - Komprador ikilisi ile «Bürokrat» sınıf arasındaki ilişkilerde esaslı değişiklikler olmuştur. «Bürokrat» sınıf Amerikancılar ve Atatürkçüler olarak gitgide ikiye bölünmüştür. Böylece Amerikan emperyalizmiyle çıkar ve kader birliği halinde olan Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü meydana gelmiştir.

2 — KOMPRADOR BURJUVAZİ VE AĞA SINIFI :

Bugünkü «Komprador» sınıfı, Osmanlı Devletinde, Müstemen, Avrupa tüccarı ve Hayriye tüccarı olarak doğmuştur. Çeşitli konularda ticaret yapan Gedik sahiplerini de bunlara katabiliriz.

Osmanlılarda Avrupa ile ticaret «Müstemen» denen yabancı uyruklu kimseler eliyle başlamıştır. Üçüncü Selim zamanında, önce Gayri - müslim Osmanlı tüccarları, sonra müslüman tüccarlar da, berat alarak Avrupa ile ticaret yapmak imtiyazını elde ettiler. Birincilere «Avrupa tüccarı», ikincilere «Hayriye Tüccarı» adı verildi. «Hayriye Tüccarları» ayrıca İran ve Hindistan'la da ticaret yapma yetkisine sahiptiler.

Avrupa ticaretinin, Osmanlı Devletinin çöküş döneminde hızla gelişmiş olması, şüphesiz bir raslantı değildir. Bu, Avrupa kapitalizminin Osmanlı toplumunu, sömürücü etkisi altına almasının ve el sanatlarını çökertmesinin bir sonucu idi. Kapitülasyonlardan başka ikili ticaret anlaşmalarıyla imtiyazlar ele geçiren Avrupa kapitalizmi Osmanlı Devletinin ekonomik yaşantısını alt üst etmiş; onu ham madde, tarımsal ürünler ve maden cevherleri ihracatçısı bir yarı - Sömürge durumuna düşürmüştür. Bu şartlar altında — İthalat resmi % 3, transit resmi % 1'di. Osmanlı parasının düşük değeri de hesaplanırsa ithalat resmi % 1'i aşmamaktaydı — Avrupa kapitalizminin aracısı olarak yapılan dış ticaret kârlı bir iş haline gelmiştir.

Avrupa Sermaye çevreleriyle ilişkiler kurmakta daha şanslı olan gayri - müslim Avrupa tüccarları ile Müstemenler iç pazarı tekellerine geçirmekte gecikmemişlerdir. Böylece «Komprador» sınıfı iç yapısında çelişik olarak — müslim ve gayri - müslim tüccarlar arasındaki çelişi — doğmuş ve gelişmiştir. Fakat Müslüman - Türk «Burjuvazi» güçlendikçe ve yönetici «Bürokrat» sınıfın yardımları ve desteğiyle, iç pazarı gayri - müslimlerin elinden almak ve milletlerarası kapitalizmin aracılığını ellerine geçirmek için mücadeleye girecektir.

Burada Türk kapitalizminin yapısal bir eksiğine işaret etmek gerekir. Bizde tüccar sınıfı «Komprador» sınıf olarak doğduğu, yani dış pazar peşinde olan Milletlerarası kapitalizmin aracısı durumunda bulunduğu için, Avrupa'dakine paralel bir gelişme gösterememiş, sanayici burjuvazi aşamasına ulaşamamıştır. Şüphesiz gelişmiş güçlenmiştir ama bu gelişme kendi sınırları içinde, yani komprador niteliğini koruyarak olmuştur. Türk Kapitalizminin, tâ İttihat ve Terakki iktidarından bu yana, bunca desteklere, bunca Teşvik-i Sanayi kanunlarına, Devlet yardımlarına rağmen bir türlü ileri bir kapitalizm niteliği kazanmamış olmasının nedeni, bu iç yapı sakatlığıdır. Bu sakatlıktan Türk kapitalizmini kurtarmak mümkün değildir.

Bugünkü **Ağalar sınıfının** kökleri, Osmanlı toplumunun derinliklerine uzanmıyor. Osmanlılarda tarım yapılan topraklar, genellikle mülkiyeti Beytülmal'e ait Arazi-i Emiriyye idi. Mülk - tımarlar bir istisnadır. Özel çiftlikler halinde tarıma izin verilmiş olan ülkeler ise, Hicaz ve Akdeniz adaları gibi, Türkiye'den ayrılmış olan ülkelerdir. Doğu ve Güney doğuda bugün halâ uygulanan feodal töreler, Timar usulünün kalıntısıdır.

Timar ve Zeamet sahiplerinin hak ve görevlerinin miras yoluyla çocuklarına geçmesi kabul edilmiş olduğuna göre, bazı hallerde bugünkü ağaların eski «sahib-i arz»ların torunları olması mümkündür. Araştırılması gerekir.

Hazine topraklarının ve köylüye ait toprakların yağması Tımar'ın kaldırılması (1848) ve Arazi Kanununun ilânından (1857) sonra başlamış ve bugünkü Ağa takımı o tarihlerden sonra türemiştir.

Ağa ve Komprador sınıfları, Amerikan emperyalizmi ile ortaklık ve işbirliği döneminde, yani 1947'den sonra hızla gelişmişlerdir. Tarımın makineleşmesi, toprak mülkiyetinde ve işletmecilikte yoğunlaşma ve merkezleşmeye yol açmış, tarımsal yapıda derin değişiklikler meydana getirmiştir. Aynı hızlı büyüme «Komprador» sınıfın işlettiği sermayede de görülmüştür.

Beri yandan «Komprador» burjuvazi, kârlı bir ithalât biçimi olarak «montaj» sanayiine de yönelmiştir. Böylece «Komprador» kapitalizminin kıra uzanması ve «montaj» sanayiine el atması sonucunda, bu sınıflar arasındaki çelişkilerin yumuşaması, sınırların silinmesi olayına tanık olmaktayız.

Amerikan emperyalizminin aracılık payı olarak dağıttığı nimetlerin, inalı yani mutemedi durumunda olan Amerikancı «Bürokrat» burjuvazi ile Ağa - Komprador ikilisi, aynı dış çıkarlar mihveri etrafında birbirlerine yaklaşmışlar ve aralarındaki çelişiler iyice yumuşamıştır. Amerikan emperyalizminin ortak ve aracısı olan Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü, Türkiye'nin «müttefik» egemen sınıfları haline gelmiştir.

«Bürokrat» burjuvazinin ikiye bölünmesi ve bir kanadı Amerikaya bağlanırken, öbür kanadının Atatürk-

→

çülüğe sarılması, üzerinde önemle durulması gereken bir olaydır. «Bürokrat» sınıf kendi içinde çelişiktir. Osmanlı Devletinin çöküş döneminde de yönetici «KADRO», geleneklere dönülmesini istiyenler ve Batıya yönelinmesini istiyenler olarak ikiye bölündü. Daha sonra ilk Jön Türkler Kongresinde, bu Batıcı kanat da, Türkçü ve Osmanlıcı olarak tekrar ikiye bölünmüştür. Türkçüler OSMANLI TİPİ DEVLET anlayışına sahip çıktılar.

Amerikayla ittifakın bağımsızlığımızla, güvenliğimizle bağdaşmadığı, millî haysiyetimizi kırdığı ortaya çıkınca, «Bürokrat» burjuvazinin çoğunluğunu temsil eden bir kanadı Atatürkçülüğe sarıldı ve bunlardan bir kısmı Sosyalizmden yana oldu. Küçük bir kısım da «Amerikancı» bir kişiliğe büründü.

Yüzlerce yıl koca İmparatorluğu sonra Meşrutiyeti, Kurtuluş Savaşını ve Cumhuriyeti yönetmiş bu sınıfın yurtsever ilerici kanadı, İkinci Millî Kurtuluş ve Sosyalizm için yürütülen mücadelede elbet görevini yapacaktır.

Burada kısaca da olsa «Millî burjuvazi» konusuna değinmek isteriz. İkinci Millî Kurtuluş mücadelemizde bazı kimseler millî burjuvazi ile işbirliği yapılması gerektiğini ileri sürüyorlar. Bu işbirliği sorunu, yanılmıyorsam ilk olarak Çin'in Kurtuluş Savaşı sırasında ortaya atıldı. Halkla ayni safta düşmana karşı savaşa katılan bazı sanayiciler demokratik cephenin bir üyesi sayıldılar. 20 yıl kadar sonra bu tez bir politik konferansta tekrar ortaya atıldı. Ancak Çin'de olsun, daha sonraki konferansta olsun millî burjuvazinin iki yönlü niteliği üzerine dikkatler çekilmiştir. Her halde millî kurtuluş mücadelesinin öncülüğünü millî burjuvaziye bırakmak asla söz konusu olmamıştır.

Sorunun teorik tartışmasına girmenin bizim için bir anlamı yoktur. Millî burjuvazi ile işbirliğinin söz konusu olması için, önce böyle bir sınıfın var olması gerekir. Türkiye'de böyle bir sınıf yoktur. Yani «Komprador» burjuvaziden ayrı, Amerikan emperyalizmine karşı bir sanayici sınıf mevcut değildir. Bizdeki sanayiciler, aynı zamanda İthalatçı - İhracatçı, hattâ bazı hallerde büyük toprak sahibidirler. Bunların Amerikan emperyalizmiyle mücadeleye katılmaları nasıl beklenebilir ki, kredi muslukları, lisans müsaadeleri v.b. Amerikancı Ağa - Komprador - Bürokrat üçlüsünün elindedir.

Şüphesiz millî kurtuluş mücadelesine kişi olarak katılmazlar demek istemiyoruz. Elbet katılırlar. Saflarımızda böyleleri vardır. Ama Türkiye'de bir «millî» burjuvaziden söz açmak ve bunlarla işbirliği öğütleri vermek havanda su dövmek kabilinden boş bir çabadır.

EMEKÇİ SINIF VE TABAKALAR :

Modern anlamda işçi sınıfı bizde Avrupa kapitalizminin Osmanlı Devletini nüfuz ve etkisine aldıktan sonra doğmuştur. Doğuşu «Komprador» burjuvazi ile aşağı yukarı aynı tarihlere raslar.

Yüzlerce yıl durgun ve kapalı yaşamış emekçi sınıf ve tabakalar arasında kapitalizmin amansız sömürüsünü ilk olarak etinde kemiğinde duyan işçi sınıfımız olmuştur.

İlk Devlet fabrikaları 1816 - 1845 tarihlerinde kurulmuş; bunları 1845'ten sonra yabancı ve yerli sermayenin kurduğu fabrikalar izlemiştir. Demiryolu ve Maden imtiyazları da sanayi işletmeleri sayısını arttırmıştır. Fakat bunların sayısı ve genişliği Osmanlı Devletine sanayici bir nitelik kazandırmamıştır. Burjuvazinin «Komprador» oluşu sanayileşme hareketinin son derece mütevazi ölçüler içinde kalmasına sebep olmuştur. Dolayısiyle işçi sınıfımız da ne nicelik, ne de nitelik bakımından tam manasıyla gelişip serpilememiştir. «Komprador» burjuvazinin olumsuz niteliği ister istemez işçi sınıfımızı da frenlemiştir.

Osmanlı devletinde çalışma şartları öylesine ağır ve sömürü haddi öyle yüksekti ki, işçiler erkenden dayanışmaya başlamışlar ve ağır iş şartlarını, düşük ücretleri protesto için topluca işlerini bırakmışlardır. Bilinen ilk grev 1872'de Haliç tersane işçilerinin giriştiği grevdir. 1845 tarihli bir polis kanunundaki hükümlere bakılırsa, Türk işçisinin bu tarihten önce de grev yaptıklarını düşünebiliriz.

Fakat işçi hareketleri asıl meşrutiyetin ilânı ile görülmedik bir genişlik almıştır. Meşrutiyetten sonra grevler zincirleme olarak yurdun bütün sanayi şehirlerini sarmıştır. İşçiye karşı bir iktidar olan İttihat ve Terakki hükümeti bunları zor kullanarak bastırmış, grevi yasaklamış ve Sosyalist kulüplerle Osmanlı Sosyalist Fırkasını kapatmıştır.

Cumhuriyet dönemi de işçi sınıfımız için, daha anlayışlı, daha şefkatli olmamıştır. Emekçi sınıflar Devlet yönetimine ağırlıklarını koymadıkça, sömürenlerden yana olan iktidarlardan, anlayış ve şefkat beklemek boşunadır.

Tek parti yönetiminde faşist İtalya'dan alınmış kanunlarla grev hakkı, sendika, toplu sözleşme hakları ve hele Sosyalist parti kurma hakkı yıllarca yasaklanmıştır.

1920'lerde alınan, Solu kanun dışı sayma kararı, Takrir-i Sükûn kanunundan sonra (1925) bütün şiddetiyle 1946'ya kadar uygulanmıştır.

Yasaklar çok parti rejimine geçildikten sonra da sürmüştür : Sendikalara izin verilmiş, fakat grev ve toplu sözleşme hakları tanınmamıştır. Kurulmasına göz yumulan Sosyalist partiler, Komünistlik suçlamasıyla hemen kapatılmıştır. Ve Amerikalı «danışman»ların tavsiyesiyle sendikacılığın işçi hareketini yozlaştırmaya yarıyan bir örgüt haline getirilmesine çalışılmıştır.

Fakat, sayıca büyüyen işçi sınıfının artan baskısı karşısında, kısıtlı da olsa nihayet grev ve toplu sözleşme hakları tanınmış, sosyal güvenlik müesseseleri kurulmuş ve işçilerin hayat seviyesinde yoksul köylününkine kıyasla hissedilir bir yükselme olmuştur. Ancak ne var ki, işçilerin bu adımları politik açıdan değerlendirmelerine Amerikancı sendikalar engel olduğundan, bunlar kapkaç düzeninin emniyet süpapları haline gelmekte ve son tahlilde sömürücü sınıfların işine yaramaktadır. Köyden gelen işçinin, iş bulursa, köydekinden daha iyi yaşaması Amerikancı sendikacıların da gayretile onu, politikada kendi bindiği dalı kesmeye itiyor.

İşçi sınıfının bilinçlenmesini, sadece dış etkenler geciktirmiyor. İşçi sınıfımızın özgül, sosyal yapısı da, kısmen tutucu bir rol oynuyor. İşçilerin halâ bir ayaklarının köyde oluşu, küçük işletme ve süreksiz çalışan işletme sayısının halâ çok kabarık bulunuşu, işçi sınıfımızın bu sınıfa özgü nitelikleri tam olarak kazanmasına engel oluyor.

Fakat işçi sınıfımızın bu özgül yapısı, bir bakıma da, sosyalizm için mücadelemizde yararlı oluyor : İşçilerin bir ayaklarının köylerde oluşu, işçi - köylü işbirliğinin ortamını doğal olarak yaratıyor.

İşçi sınıfımızın politik bilince kavuşmasını önlemek için artık ne yapılsa boştur. Türkiye İşçi Partisi kurulmuş ve uyandırıcı ışığı emekçi kütlelere ulaşmıştır. Bilim kurulumuzun parti üyelerinin sosyal durumları üzerinde yapmakta olduğu incelemelerin ilk sonuçlarına göre, partimizin üyelerinden % 80'i kol emekçisidir ve bunlar arasında kara işçi dediğimiz «vasıfsız» işçi oranı % 20'inin üstündedir.

İşçi sınıfımız son yıllarda hızla bilinçlenmektedir. Partimiz Büyük Meclise girdiğinden beri daha da hızlanmıştır. Amerikan emperyalizminin ve sömürücü sınıfların emrindeki sendikacılığa karşı Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) kurulmuştur. Bu da hızlı uyanışın somut bir işaretidir. Türkiye gibi geri kalmış bir toplumda, dış sömürüden sağlanan ve bir kısmı işçilere «sus payı» olarak dağıtılan üst kârlar da bulunmadığından, işçi sınıfımızın tarihsel ödevine bilinçle sahip çıkarak Sosyalizm için yürütülen mücadeleye fiilen ağırlığını koymasını, sömürücü sınıflar artık ne yapsalar önliyemiyeceklerdir.

Olaylar bu yargıyı doğrulamaktadır. Özellikle ağır sanayi dallarında çalışan işçilerin hızlı bir uyanış içinde oldukları açıkça görülüyor. Politikanın ekmek kavgası olduğunu ve emekçi sınıflar olarak kendi öz partileri içinde örgütlenip Devlet yönetimine ağırlıklarını koymadıkça, grev hakkının da, toplu sözleşmenin de, demokrasinin de havada kalacağını, kaldığını işçiler, köylüler her geçen gün daha iyi kavrıyorlar.

Topraksız veya az topraklı köylüler, Sosyalizm için

mücadelede, bugün son derece önem taşımaktadırlar. Sömürünün, yaşama şartlarının çok ağır olmasına karşılık hiçbir güvenliklerinin bulunmaması; köydeki sömürü sisteminin somut olarak karşılarında bulunması : Ağanın toprakları, hayvanları, araç ve gereçleriyle, kendi topraksızlıklarını hayvansız, araçsız ve gereçsiz oluşlarını her gün karşılaştırmak durumunda oluşları; büyük ve karşı konmaz, konamaz çoğunluğu teşkil ettiklerini için için duymaları; ve OSMANLI TİPİ DEVLET'i devirmiş olmanın bilinç ve gururu ile, gücünü denedikleri «oy» hakkına namusları gibi sahip çıkmaları; kapkaç düzeninin temelden değiştirilmesi konusunda, bugün için politik ağırlığın yoksul köylü sınıfı tarafından temsil edilmesine sebep olmaktadır.

İçinde bulunduğumuz şartlar, bütün emekçi sınıf ve tabakaları, aralarındaki çelişileri yumuşatarak, tek bir vücut halinde harekete itelemektedir. Bir ayağı köyde olan işçi sınıfımızın birleştirici tarihsel rolünü oynaması ve başta yoksul köylüler olarak bütün emekçi sınıf ve tabakaları demokratik ve bilimsel öncülüğü etrafında tek bir güç haline getirmesi, adeta kendiliğinden gerçekleşmektedir.

Gerçekten sosyal durum ve psikolojileri bakımından kapitalizme daha çok dönük olarak bilinen orta tabakalar bile, ağır sömürü şartları yüzünden, tam emekçi durumuna gelmişler ve emekçiler safında yer almışlardır. Üstelik bunun bilinci içinde oldukları da görülmektedir.

Küçük esnafın, Zanaatkârın, Lonca örgütlerinden, Ahî ve Fütüvvet örgütlerinden geçen sosyalizme yatkın bir tarihleri vardır. Küçük esnaf ve Zanaatkâr'ın, aşırı sömürü yüzünden bugün yeniden su yüzüne çıkan Emeğe dönük yanları, politik açıdan gereği gibi değerlendirilirken, bunun tarihsel kökleri de bilimsel incelemelerle açıklanmalıdır.

Türkiye'nin Temel Çelişisi

Osmanlı toplumunun özgül sosyal yapısında sömürücü sınıfla sömürülen topluluklar kalın bir çizgi ile ayrılmıştır : Yukarıda, merkezci, tekelci, ceberut Devletle adeta bütünleşmiş sömüren ve yöneten «sınıf» vardır. Aşağıda, köylüsü kentlisi ile feodal düzenin çektiği duvarlar içinde birbirinden ayrılmış, fakat aslında bir tek sömürülen kütle teşkil eden emekçi halk vardır. HAS ve AVAM sözcükleriyle bu gerçek dile getirilmektedir.

«Komprador» kapitalizmi, bu durumu temelden değiştirememiştir. Yöneten ve sömürenlerle, yönetilen ve sömürülenler arasındaki çizgi en keskin çizgi olarak kalmıştır. Sömürülen sınıflar arasındaki çizgiler olsun, sömüren sınıflar arasındakiler olsun, gelişmiş kapitalist toplumlarda olduğu gibi, keskin bir çizgi biçimini almamıştır. Bu, bizde sınıfların ekonomik ve sosyal varlıklar olarak istikrarlı ve nispeten bağımsız bir duruma gelememiş olmalarının bir sonucudur. Uyumsuz ve dengesiz ekonomik gelişme, toplumu gittikçe daha açık ve seçik olarak iki sınıfa : Sömürenler ve sömürülenler sınıfına ayırmıştır. Amerikan emperyalizmine bağlı bir ülke haline geldikten sonra, bu doğrultudaki gelişme daha da hızlanmış ve Türkiye esas itibariyle iki sınıftan kurulu bir toplum haline gelmiştir. Yani Osmanlı toplumu modeline yaklaşılmıştır.

Amerikan emperyalizmi ile bilinen ikili ve çok taraflı anlaşmalar imzalandıktan sonra, çelişiler yelpazesinde tam bir kutuplaşma olmuştur : Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü arasındaki çelişiler ve emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki çelişiler yumuşarken, Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü ile tüm emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki çelişi keskinleşmiştir.

Emperyalizmin boyunduruğundaki toplumlarda bu kaçınılmaz bir olaydır : Emperyalizmle çıkar birliği halinde olanlar giderek onun bayrağı altında toplanırlar ve bütün emekçi sınıf ve tabakalar «millî» bayrak altında ve Sosyalizm yolunda birleşirler. Toplumun Temel çelişisi böylece emperyalizm ve ortaklarıyla tüm emekçiler arasındaki çelişi olur.

Temel çelişi, bütün öteki çelişileri belirleyen çelişidir. Türk toplumunun türlü çelişileri var : işçilerle patronlar arasında; Küçük esnafla aracılar; Küçük üretici ile tefeciler; Kiracılarla mülk sahipleri arasında; Ağalarla Kompradorlar ve her ikisiyle Bürokratlar arasında; hiç topraksız köylülerle orta köylüler arasında; işçi ve yoksul köylüyle, küçük esnaf arasında; köylülerle şehirliler arasında; «mahrumiyet» bölgesi Doğu ile Batı arasında; alevilerle sünniler arasında, okur yazar olmıyanlarla aydınlar arasında v.b., sayısız çelişiler mevcuttur. Fakat bugün bütün bu çelişiler, önemleri ne olursa olsun, Amerikan emperyalizmi ve ortaklarının Türkiye'yi bağımlı bir ülke haline getirmeleri, tüm olarak sömürmeleri; ve Amerikanın askeri üsleri, silâhlı kuvvetleri; bakanlıklardan köylere kadar uzanan «ajanları» ile, millî şeref ve haysiyetimizi kırması, güvenliğimizle oynaması karşısında, ikinci derecede çelişiler haline gelmiştir. Amerikan emperyalizmi ve ortakları ile tüm emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki çelişi, kısacası milletin tümü ile bir avuç işbirlikçi ve «patronları» arasındaki çelişi, bütün öteki çelişileri gölgeleyen bir nitelik kazanmıştır.

Amerikanın araya girmesiyle Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü ile emekçi sınıflar arasındaki çelişiler bütünleşerek, Türk milleti ile aracılarına dayanarak içimize girmiş bir yabancı varlık, Amerikan emperyalizmi arasında düşmanca bir çelişi halini almıştır.

Bu temel çelişinin iki kanadından, şu anda güçsüz görünmesine rağmen olumlu olanı, Amerikanın patronluğundaki sömürücüler kanadı değil, emekçiler kanadıdır. Amansız mücadeleyi sonunda kazanacak ve toplumumuzu dönüştürecek olanı o'dur.

Türkiye'ye özgü Sosyalizm Yolu :

Türkiye Sosyalizmi bakımından bunun ne gibi sonuçlar doğurduğunu görelim.

Bizdeki temel çelişi, ileri kapitalist toplumlardaki gibi Burjuvazi ile Sanayi işçisi arasında değil; Amerikan emperyalizmi ve ortakları Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü ile tüm emekçi sınıf ve tabakalar arasında. Temel çelişi bize özgü olduğuna göre çözümü için tutulacak yol da bize özgü olacaktır.

Bizde işçi sınıfının köylüleri sürükliyerek iktidarı alması söz konusu değildir; emekçi sınıflar «koalisyon» iktidara adaydır. İşçi sınıfımız, Temel çelişinin bir kanadı olarak fiilen kurulmuş olan bu «koalisyon»u' demokratik ve bilimsel öncülüğü etrafında toplayarak daha etkin bir hale getirmeğe uğraşacaktır. Tüm emekçi kütleleri tabandan uyarıp Sosyalizm ve millî kurtuluş doğrultusunda eğitip örgütleme biçiminde olan bu uğraş tam demokratik bir nitelik taşır.

Şartlar buna elverişlidir :

1 — Amerikan emperyalizmiyle işbirliği halinde olan Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünün gayri - millî tutumu emekçi sınıf ve tabakaları tek bir cephe kurmaya itelemektedir;

2 — İkinci Millî Kurtuluş mücadelesi «pasif» direnme şeklinde başlamıştır ve hergün gelişlemektedir;

3 — Halk kütleleri egemen sınıflardan umut kesmiştir ve düzenin temelden değişmesini istemektedir;

4 — Egemen sınıflar da, kendi acizlerini bilmektedirler;

5 — Ekonomik buhran hızla yaklaşmaktadır. Önümüzdeki yıl dar boğazlar, daha da daralacaktır;

6 — Sosyalist görüşler en ücra köylere kadar ulaşmaktadır.

7 — Halk olayları sınıf açısından değerlendirmeye başlamıştır;

8 — Halk seçim sisteminin gücünü OSMANLI TİPİ DEVLET'in son temsilcisini devirerek denemiştir; ve «oy» haklarına kıskançlıkla sahip çıkmaktadır;

9 — Anayasamız halktan yana ve Sosya-

lizme açıktır;

10 — Ve 7 yıldır yiğitçe verdiği mücadeleyle tek kurtuluş yolu olduğunu ispatlamış TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ vardır.

Bütün bunlardan başka tarihin Sosyalizm ve Millî Kurtuluş Savaşlarından yana oluşu, Dünyadaki kuvvet dengesinin emperyalizm aleyhine dönüşmesi; kapitalizmin son kalesi Amerikan emperyalizminin Vietnam gibi küçük bir devlet tarafından dize getirilmek üzere olması halkımızı olumlu biçimde etkilemektedir.

Sosyalizmin ancak bir darbeyle, tepeden inme kurulacağı görüşü yanlıştır. Her olay bir süreçtir. Hiç bir şey birden bire, bir anda olmaz. Bir anda olmuş gibi görünen olaylar da bir sürecin sonucudur; uzun bir nicelik birikiminin niteliğe dönüş sıçrayışıdır bunlar. Bundan dolayı Sosyalizmin bir anda kurulması görüşü, tatlı bir hayal olmaktan öteye geçemez. Hele halk kütlelerinin tepeden inme iktidarlara kesinlikle karşı olduğu Türkiye'de darbeyle sosyalizmi kurmaya teşebbüs etmek, bizi içinden çıkılmaz zorluklarla karşı karşıya bırakır. Halkı sosyalizme kazanmak lâzımdır. Çünkü Sosyalizm fedakârlıklarla kurulur. Halk işin başında olmalı, niçin fedakârlık ettiğini bilmelidir ki, sosyalizmin kuruluşuna şevkli çabasıyla katılsın. Sosyalizmi halk kurar. İyiniyetle de olsa, Halkı karşımıza alarak sosyalizmi kuramayız.

Türkiye İşçi Partisi kurulduğu günlerde halkın oylarıyla iktidara geleceğimizi söylediğimiz zaman; «en az yüz yıl beklemek gerek» cevabıyla karşılaşırdık. Olaylar karamsar olmak için bir sebep olmadığını göstermiştir. Şüphesiz bu, mücadelenin kolay olacağı anlamına gelmez. Sosyalizmi kurmanın kolay olduğunu kim söylemiş. Türkiye İşçi Partisi'ne tuzaklar hazırlandığına şahit oluyoruz. Bunlar, egemen sınıfların iktidarı bırakmak niyetinde olmadıklarını ve sonuna kadar her çareye başvuracaklarını göstermektedir. Ama sandıktan çıkmakla övünen iktidarın bu telaşı, halkta uyanışın ne kadar hızlı olduğunun da delilidir.

1946 - 1950'den beri Türkiye'de seçim «devrimci» bir müessesedir. Çelişilerin bir demet halinde birleşmesi, halkın oylarıyla oynamak olanaklarını gittikçe daraltmaktadır. Türkiye'de Sosyalizmi demokratik yoldan kurma olanakları, somut olarak düşünülmesi gereken bir sorundur. Bu konuda «kitabî» tartışmaları tamamiyle yersiz bulmaktayız.

Madalyonun iki yüzü

Millî Kurtuluş için mücadele ile Sosyalizm için mücadele madalyonun iki yüzüdür :

Bir nokta daha gözden kaçırılmamalıdır. Çelişiler yelpazesinin ortaya koyduğu gibi, Türkiye'de Sosyalizm için mücadele, aynı zamanda Amerikan emperyalizmine karşı bir millî kurtuluş mücadelesi olarak yürütülmektedir;

Gerçekten, Amerikan emperyalizmi, Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü aracılığıyla iş gördüğü; Amerikanın Türkiye'deki varlığı onlar eliyle gerçekleştiği için, Amerikaya karşı kurtuluş mücadelesi aynı zamanda Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünün egemenliğine karşı bir mücadele biçimini alacak; yani Sosyalizm için de bir mücadele olacaktır.

Millî Kurtuluş mücadelesinin sadece anti - emperyalist ve anti - feodal olması gerektiği hakkındaki iddialar, hiç değilse Türkiye bakımından yanlıştır. Biz birinci millî kurtuluş savaşımızı anti - emperyalist bir savaş olarak, üstelik anti - kapitalist şiarlar da ortaya atarak yürüttük; kazandık. Fakat savaş aynı zamanda Sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmediği, Ağaların kompradorların ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler yapılmadığı için, sonunda, yeniden emperyalizmin boyunduruğuna girdik. Tarihimizin bu dersini biz, unutmak niyetinde değiliz.

Emperyalizmden, ona bağlı, onunla içiçe olan «Komprador» kapitalizmi nasıl ayrılır ki, birinciyle mücadele edip ikinciyi kenarda bırakmak mümkün olsun. Amerikanın Türkiye'den çıkarılması, bizi Amerikaya bağlıyan bütün anlaşmaların fesh'edilmesiyle olacaktır. Bunun için ise, iki yol var : ya Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsü iktidarını düşürmek; ya «Komprador» iktidarını andlaşmaları feshetme durumunda bırakmak. Bu şıkların her ikisi de halk kütlelerinin Amerikan emperyalizmi aleyhinde geniş ölçüde harekete geçirilmesini gerektirir. Bu da, «Komprador»lar üçlüsünün, emperyalizmle içiçe olduğunun halk kütlelerine anlatılmasına bağlıdır ki, halkın Sosyalizme kazanılması demektir. Amerikan emperyalizmi boyunduruğundan bu yoldan kurtulunmazsa, kurtulunamazsa yeni bir durumla karşılaşmış olacağız : Amerika Türkiye'de kalmak için zora baş vurmuş olacaktır. Bu takdirde millî kurtuluş savaşı «pasif» direnme biçiminden, «aktif» direnme haline geçer ve gene Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünün Amerikayla birlikte hedef alınması gerekir. Emperyalizmin boyunduruğu altında, Millî Kurtuluş Mücadelesi Sosyalizm için mücadeleyle birlikte yürütülür. Dış sömürüyü iç sömürüden ayırmak mümkün değildir.

Sosyalizm ve insan

Türk işçi sınıfının, bütün emekçi sınıflar, bütün yurtsever tabakalarla, ilerici gençlik ve Sosyalist aydınlarla kaynaşmasından meydana gelen, kol ve kafa emekçilerinin kardeşçe iktidarı olarak gördüğümüz Türkiye Sosyalizmi, gerçekten demokratiktir. Aşağıdan yukarı, yani halkın uyanarak kurduğu bu iktidarın demokratik olmaması düşünülemez. Yönetimin kaynağında olduğu kadar, uygulanışta da demokratik olması için, halkın, yönetime katılmasını sağlamak gerektir. Halk, toplum hayatının her kesiminde, bütün müesseselerde söz ve karar sahibi olacaktır.

Sosyalizm bir ekonomi sisteminden ibaret değildir. Sosyalizm bir ahlâk anlayışı, mihveri somut ve gerçek insan olan bir hayat felsefesidir. İnsan Sosyalizm için değil, Sosyalizm insan içindir. İç dünyası, inançları, düşünceleri, zevkleri, hayalleri, acıları, sevinçleri, sonuna kadar mutlu, sonuna kadar özgür olma hakları ile somut ve gerçek insan, bir dakika olsun gözden uzakkalmamalıdır. Emekçi sınıfların iktidara gelip sömürüye son vermesi, aslında insanı yabancılaşmadan kurtarmak, insanın işi ile, emeğinin ürünleri, kısacası kendi kendisiyle düşman kesilmesini önlemek, onu en üst plânda ve daima daha özgür yapmak içindir. Emekçi sınıfların iktidarı amaç değil araçtır; Hasanları, Ayşeleri, Recepleri, Fatmaları, yani gerçek, somut insanı, özgür, mutlu, dopdolu yaşama olanaklarına kavuşturmak için bir araç... Türkiye Sosyalizminde, günlük yaşantısı içinde somut insanın mutluluğu, halk iktidarının başlıca kaygısı olacaktır.

Türkiye Sosyalizmi ve Bağımsızlık

İkinci Millî Kurtuluş için yürütülen mücadele ile bütünleşmiş olan Türkiye Sosyalizmi, millî bağımsızlığa kıskançlıkla bağlıdır. Yani Türkiyenin milleti ve ülkesiyle bütünlüğünü ve bağımsız varlığını korur; egemenlik haklarına dokundurtmaz; iç işlerine kimseyi karıştırtmaz.

Millî bağımsızlığı, sadece Türkiye için değil, Dünya barışı ve Sosyalizmin hızla yayılıp güçlenmesi için de vazgeçilmez bir prensip sayıyoruz. Yarının güçlü Sosyalist dünyası, bağımsız Sosyalist devletlerden kurulu olacaktır.

Sosyalist partilerle ilişkileri de aynı prensip açısından görürüz. Her hangi bir milletlerarası kuruluşun Sosyalizm adına, millî partilere tavsiyede dahi bulunmasına kesinlikle karşıyız. Her millet Sosyalizmini kendisi kurar; ve kendi sorunlarını en iyi kendisi bilir.

Nihayet Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'de daha önce kurulmuş Sosyalist partilerden de bağımsızdır. Şüphesiz Partimiz, 58 yıllık bir mazisi olan Sosyalist hareketin, tarih plânında en son aşaması ve mirasçısıdır. Fakat bu ilişki sadece tarih plânındadır; ve orada kalır. Türkiye İşçi Partisi bambaşka şartların yarattığı ve Tüzüğü, Programı, Sosyalizm anlayışı ile yepyeni bir partidir. Bugünkü kapkaç düzenini ancak o değiştirebilir; o değiştirecektir.

Temel yapı değişiklikleri :

Emekçi halk sınıflarını ezen bugünkü kapkaç kapitalizmi, Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlü-

sü ile Amerikan emperyalizmi ve Milletlerarası Sermaye lehine çalışan bir düzendir. Türkiye'nin her yıl dış borçların batağına biraz daha gömülmesine, emekçi halk sınıflarının her yıl biraz daha işsiz, biraz daha topraksız biraz daha çaresiz ve yoksul kalmasına sebep olan bu kapkaç düzenidir. Ama bir avuç haramzadenin yani Ağa-Komprador - Amerikancı Bürokrat sınıflarının servet ve nüfuzlarını her yıl katmerleştirmeleri de bu kapkaç düzeni sayesinde mümkün olmaktadır.

Demek ki Halkın yüzünün gülmesi için bu düzeni temelden değiştirmek gerektir.

Kim değiştirecektir? Nasıl değiştirecektir? Yerine nasıl bir düzen kurulacaktır?

Bu sorulara kısaca da olsa cevap vermek isteriz.

Önce birinci soruya cevap verelim :

Bu haksız, bu kötü düzen kimleri eziyorsa, şüphesiz düzeni onlar değiştirecekler ve yerine kendi menfaatlerine uygun bir düzen kuracaklardır. Politika ekmek kavgasıdır. Sömüren sınıflarla sömürülen sınıflar arasında mücadeledir. Bu mücadele Anayasa çerçevesinde ve onun sağladığı güvenlik altında yürütülüyorsa, Yani Anayasa Sermayeci Sınıflar karşısında Emekçi Sınıfların haklarını almak için mücadele etmelerine izin veriyorsa, toplum düzeni tarihin akışıyla emekçi halk sınıflarından yana dönüşen bir politik - sosyal denge içinde bulunacağından, demokrasi var demektir : Emekçi sınıflar mücadelelerini demokratik yoldan yürütürler.

Anayasamız böyle bir düzeni emrediyor. Anayasamız, felsefesi, ilkeleri ve iç yapısı ile halktan yanadır. 2. maddesi gerekçesinde bu, apaçık ortaya konmaktadır. Sosyal haklar bölümü de öyledir.

Fakat ne var ki, İktidarlar Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünden yana olduğu için Anayasanın bu hükümleri uygulanmıyor. Hattâ A.P., halk yararına olan hükümleri Anayasadan çıkarmak, halkın kurtuluş kapılarını kapamak için Anayasayı değiştirmeğe hazırlanıyor. Gücü yeterse, bu kapkaç düzenini kanunlaştıran bir Anayasa yapacaktır.

Demek ki, bu bozuk düzen Anayasaya aykırıdır ve bu bozuk düzeni değiştirmek bir Anayasa emridir. Bu anayasa emrini Anayasaya sahip çıkan emekçi halk sınıfları yerine getireceklerdir. Emekçi sınıflar, kendi partileri olan Sosyalist Türkiye İşçi Partisi safhalarında yer alacaklar; oylarını bu partiye verecekler; ve iktidara gelip Anayasanın emrettiği işleri bizzat kendileri yapacaklardır.

Bozuk düzeni temelden değiştirecek olan işler hangileridir?

Sosyalist Türkiye İşçi Partisi'nin, yani emekçi sınıflar iktidarının yapacağı ilk işler şunlardır :

1 — Toprak reformu :

Anayasanın emrettiği gibi toprağı olmıyan veya yetmiyen köylü ailelerine toprak dağıtılacaktır. Gene Anayasanın öngördüğü yoldan toprak, ağaların elinden alınacaktır. Ağaların elinde en çok 500 dönüm bırakılacaktır. Sulu tarım yapan bölgelerde ağaların elinde bırakılan toprak 100 dönüme kadar inebilecektir. Hazineye ait olup işletilmiyen veya ihtiyaçtan fazla olan topraklar da bunlara katılacak ve hepsi köylü ailelerine bedava dağıtılacaktır.

Bunun yanısıra yurt çapında kurulacak Devlet Tarım İstasyonları, istiyen köylü ailelerine her türlü teknik yardımı yapacaktır.

Böylece toprağa kavuşan köylü; aileleri, toprağı, ister kendi olanaklarıyla, yalnız başına, ister Devlet istasyonlarından teknik yardım görerek, ister kooperatif kurarak işleyeceklerdir.

Köylüler kendi topraklarında kendilerinin efendisi olacaklardır. Türkiye İşçi Partisi topraklarınızı elinizden alıp sizi köle gibi çalıştıracak, şeklindeki propagandalar yalandır. Köylü kardeş, Türkiye İşçi Partisiyle sen iktidara geleceksin; ağaların toprağını sen alacak ve kendine dağıtacaksın.

2 — Dış ticaret, bankacılık ve Sigortacılığın millileştirilmesi :

Türkiye'nin temel yapı bozukluğunun belli başlı nedenlerinden biridir. Türkiye İşçi Partisinin gerçekleştireceği temel yapı reformlarının başında dış ticaretin, bankacılık ve sigortacılığın millileştirilmesi gelmektedir. Bunların birkaç büyük firmanın tekelinde oluşu Türkiye'nin kalkınmasını önlemekte, Devletin ve halkın soyulmasına sebep olmaktadır.

Bugünkü bozuk düzenin temel direklerinden biri ithalât ve ihracaatın özel şahıslar elinde bulunmasıdır. Vergi ve döviz kaçakçılığından başka halkın sırtından haksız milyonluk kârlar sağlanmaktadır.

Bu duruma Türkiye İşçi Partisi kesinlikle son verecek, iktidara gelir gelmez, dış ticareti, bankacılığı ve sigortacılığı millileştirecektir.

İthalât ve ihracat devlet eliyle plâna göre yapılacaktır. Böylece ithalât fiatlarının, türlü gayrı meşru yollardan şişirilerek halkın soyulması, vergi ve döviz kaçakçılığı önlenecektir. Aracıların köylüden mahsulü yok pahasına kapatıp, yüksek fiatla ihraç etmesine meydan verilmiyecektir. Keza dış ticaretin millileştirilmesiyle, dış ödeme açığının kapatılması olanakları da elde edilmiş olacaktır.

Dış ticaretin devlet eliyle ve plâna göre ayarlanması, iç ticarette de olumlu sonuçlar verecek, üretici ile tüketici arasındaki, halkı soyan aracıların hakimiyetine set çekilmiş olacaktır.

Bankacılık ve sigortacılığın millileştirilmesi de bu bozuk düzenin değiştirilmesi için zorunludur. Sosyalist Türkiye İşçi Partisi iktidarı, dış ticaretle birlikte bankacılık ve sigortacılığı da derhal millileştirecektir. Bankacılık, toprak ve tarım reformu, sanayileşme ve dış ticaret gibi temel sorunlarla sıkı sıkıya bağlıdır. Kredilerin üretici halk ve toplum kalkınması yararına kullanılması; bugünkü spekülâsyoncu kredi oyunlarına son verilmesi; halkı soyan tefeciler hakimiyetine set çekilmesi ancak bu yoldan mümkündür.

Keza sigortacılık da aynı açıdan değerlendirilmek gerekir. Türkiye İşçi Partisi sigortacılığı millileştirerek gerçekten bir sosyal güvenlik müessesesi haline getirecektir.

3 — Devlet eliyle hızla sanayileşmek :

İleri bir toplum olmanın temel şartı ağır sanayi temeline dayanan hızlı bir sanayileşmedir. Geri kalmış toplumlarda bu iş özel teşebbüs eliyle başarılamaz. Esasen buna gerek de yoktur. Özel teşebbüs kâr peşindedir. Geri kalmış ve «Komprador» kapitalizmi egemenliğindeki toplumlarda, özel teşebbüs ancak kapkaç işlerine; dış ticaret, lüks konut inşaatı gibi işlere; ya da normal ithalâttan daha da kârlı bir ithalât çeşidi olan «montaj» sanayiine yatırım yapar.

Türkiye İşçi Partisi iktidarında ağır sanayi, makinalı sanayi kurma ve işletme işi emekçilerin denetimi ile Devlet tarafından yürütülecektir. Esasen bugün millî ekonominin özgül ağırlığı kamu sektöründedir. Ne var ki bu ağırlık özel teşebbüsü beslemek için halk zararına kullanılmaktadır. Biz önce bugünkü Devlet İktisadi Teşebbüslerini reorganize ederek bu akıl dışı durumu ortadan kaldıracağız. Ve de hızlı kalkınmak için gerekli olan yeni sanayi dallarını en ileri tekniğe uygun olarak devlet eliyle, kuracağız.

4 — Özel sektör, kalkınma plânına bağlı olacaktır. Hızlı kalkınmaya yararlı ve gerçek sanayi alanlarındaki plâna uygun yatırımları, teşvik edilecektir. Özel sektörün tasfiyesi söz konusu değildir. Halkın yararına çalışması ve halkın yararına olan alanlara yatırım yapması istenmektedir. Bu sağlanacaktır. Özel sektörün soygun ve vurgun özgürlüğü şüphesiz devam etmiyecektir. Millî ekonominin yararlı bir unsuru haline getirilecek özel sektör, kamu sektörü yanında, namuslu ve güvenli çalışma düzenine kavuşturulacaktır.

5 — Devlet, emekçilerin ağırlığında olacağı için yani iktidarda emekçiler bulunacağı için Devlet çarkı emekçi halktan yana dönecektir. İşçiler, yoksul köylüler, küçük esnaf ve zanaatkârlar, arkasız memurlar, kısacası emeğiyle yaşıyan bütün yurtdaşlarımız, yaşantılarını, yönetip denetledikleri devletin olanaklarını arttırmak suretiyle bizzat kendileri hergün biraz daha yükselteceklerdir.

Fakat Devlet gelirlerinin artmasını beklemeden Türkiye İşçi Partisi iktidarının ilk yapacağı iş, haksız gelir

→

dağılımını temelden düzeltmek olacaktır. Bir toplumda en az kazananla en çok kazanan arasında 22 bin kat fark olursa, o toplumda ne demokrasi, ne hak, ne adalet ne de kalkınma olur. «Herkese emeğinin niceliği ve niteliğine göre gelir» ilkesine uygun olarak ücretler, aylıklar, kazançlar, vergiler, yeniden ayarlanacaktır.

Düzen değişikliği kapkaç kapitalizmine son verecek köklü reformların gerçekleştirilmesiyle olur. Bunlardan bazılarına işaret ettik. Bunun için de emekçi halk sınıflarının bağımsız bir politik güç olarak, yani politikanın bir sınıf sorunu olduğunu bilinçle kavrayarak, iktidara gelmeleri, Devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmaları şarttır.

SOSYALİZM VE KİTAP :

Türkiyemiz için, emekçi yoksul çilekeş halkımız için Sosyalizm biricik kurtuluş yoludur. Anayasamız da bu yola açıktır. Biz Sosyalistlerin görevi, halka gitmek, halkı uyandırmak, Türkiye İşçi Partisi saflarında örgütleyerek, halkın iktidarına yardımcı olmaktır. Bundan dolayı sosyalizmin ne olduğunu, ne olmadığını biz İşçi Partililerin gayet iyi bilmemiz şarttır. Çünkü Türkiye'de sosyalizmi kurmak tarihi sorumluluğu, bizim omuzlarımızdadır. Her şeyden önce sosyalizmin basit ve kolay bir iş olmadığını bilmemiz gerektir. Sosyalizmi kurmak için tarihi gerçeklerimizi iyi bilmek ve hata etmeden değerlendirmek zorundayız.

Sosyalizmin, kitaplarda yazılanları masa başında birbirimize tekrarlamak ve Türkiye'nin gerçekleriyle ilgisi olmayan, sözde bilimsel konuşmalarla kurulamıyacağını; sosyalizmi kurmanın son derece zahmetli ve ciddi bir iş olduğunu bilmemiz şarttır.

Sosyalist düşünce bilime dayandığına, araştırmalarda olsun, politikada olsun bilim metodu kullanıldığına göre, sosyalizmin temel kanunlarını, metodunu şüphesiz kitaplardan öğreneceğiz. Ama sosyalizmi kurmak için kitaplarda yazılı olanları aynen uygulamaya kalkmak hiç de yeterli değildir. Hattâ sosyalist düşünceye tamamen yabancı ve her zaman zararlı sonuçlar veren bir davranıştır. Çünkü genel çizgilerle belirli bir tür ekonomik - Sosyal kategoriye dahil olmakla beraber — örneğin geri kalmış toplumlar kategorisine dahil olmak gibi —, her toplum tarihinden gelen bir takım özelliklere sahiptir. Ve bu özellikler tarihsel gelişmede, çoğu zaman genel şartlardan çok daha etken olmaktadır. Her toplumun kendisine özgü tarihsel şartları ise başka başka olduğundan, sosyalizmin kuruluşunda bu etkenlerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir ki, bu da sosyalizmde kitapçılığa, taklitçiliğe, doğmacılığa asla yer bırakmaz.

Sosyalizmi kurmak için Türkiye'nin tarih şartlarını, ekonomik - sosyal gerçeklerini iyi bileceğiz. Sınıflar arasındaki çelişileri, iç ve dış etkenleri iyi hesap ederek, emekçi halk yığınlarını bilinçlendirerek, örgütleyerek emekçilerin politik kuvvet dengesinde ağır basmalarını sağlıyacağız. Demek ki, Türk Sosyalizminin KİTABINI, (a) dan (z) ye kadar, her günkü mücadelemizle, bizler yani Türkiye İşçi Partililer hep beraber yazacağız. Ve de yazmaktayız. Kitaplar bir bakıma fotograflara benzer. Fotoğraflar gibi kitaplar da, bir durumu, bir ânı tespit ederler; nazariye olarak, hikâye olarak ister istemez gelişimin canlı akışını dondururlar. Bundan dolayıdır ki, tabiat ve toplum kanunlarını daha yakından kavramak ve durmadan değişen ve gelişen dünyayı daha büyük bir sadakatla yansıtmak için daima yeni varsayımlar, faraziyeler ortaya atılır ve deneyler bunları doğruladıkça, yeni nazariyeler meydana gelir, yeni kitaplar yazılır. Bilim, bütün bu çabaların kitaplar halinde birbirini tamamlamasıyla meydana gelen bir sinema şeridine benzer. Varlığın hareketi, hayatın akışı, mâziden istikbale uzanan bu nazariyeler silsilesinde ancak yansımış ve kavranmış olur. Biz İşçi Partililer, Türkiye'de Sosyalizmin kurucuları olmanın sorumluluğu içinde kitaplara, ölmüş bilgiler yığını gözüyle bakılmasına asla razı değiliz. Biz kitabı yarına açılmış bir kapı olarak görürüz. Ve biz kitabı tamamlanmamış, hayatın akışını yansıttıkça sonsuzluğa kadar durmadan tamamlanan bir canlı varlık olarak kabul ederiz.

SONUÇ :

Son sözümüz şu olacak :

Uyanan emekçi halk sınıflarına o ışık tutuyor. Emekçiler haklarına sahip çıkıyor. Artık ne yapsalar boşunadır. Bağımsız, demokratik, sosyalist Türkiyeyi nasırlı ellerimizle ve aydınlık kafalarımızla mutlaka kuracağız. Ve halkın yüzü ilk defa gülecektir.

1968 Bütçe Kanun Tasarısı üzerinde;

TİP görüşü

1968 bütçesi üzerinde Türkiye İşçi Partisi Adına, Merkez Yürütme Kurulu üyesi İstanbul Milletvekili Prof. Sadun AREN'in yaptığı konuşmanın ana çizgileri :

Sayın milletvekilleri ve sayın başkan,

Adalet Partisi iktidarının bu üçüncü bütçesi ve iktisadî politikası üzerinde Türkiye İşçi Partisinin eleştirilerini ve görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

Hükümetin icraatını değerlendirirken kendi düşünce sistemleri içinde kalacak, kendi başarı ölçülerini kullanacağız. Çünkü görülecektir ki, hükümet, kendi görüşünün, kendi kalkınma felsefesinin mihengine vurulduğu zaman da başarısızdır. Ve bu başarısızlığın nedeni sadece beceriksizlik değil, fakat asıl, tutulan kapitalist yolun, özel sektörcülüğün yurt ve dünya gerçeklerine uygun olmayışı, aykırı oluşudur.

Sözlerimin başında şunu hemen belirtmek isterim ki, bizim yolumuz yani Sosyalizm, memleketteki sosyal gelişmeleri görmek ve bunları tutarlı bir şekilde birbirine, bağlayarak anlamak demektir. Yani gerçeklerle ilgisi olmayan mücerret bir fikirler manzumesi değildir. Bundan ötürü eleştirilerimizin ve değerlendirmelerimizin Sosyalist açıyı ihtiva etmemesine imkân yoktur. Ve elbetteki asıl bu açıda yapılan eleştiri ve değerlendirmelerimiz, gerçek başarı ölçüsüdürler.

Adalet Partisi iktidarının kalkınmamız konusundaki temel görüşünü özetliyelim : Kalkınmanın temel unsurlarını teşkil eden sanayileşme, ihracat ve ithalât gibi büyük işler, müteşebbis bir sınıf tarafından «özel sektör tarafından» yapılacaktır. Ayrıca kalkıma konusunda yabancılarla işbirliği yapılacak, bunlardan bol kredi alınacak ve yabancı kapitalistlerin yurdumuza yatırım yapmaları ve ihracatımızı geliştirmeleri sağlanacaktır.

İktidarın kalkınma konusundaki temel görüşü, hiçbir değer yargısı katmadan, özet olarak budur.

Şimdi biz diyoruz ki, iktidarın bu hedefleri gerçekleşmişse, yani sanayici müteşebbis sınıf memleketteki yatırım kaynaklarını kontroluna almış ve bunları yatırımlara yöneltmişse, ihracatçılar mallarımızı dış piyasalarda daha iyi değerlendirmeye ve yeni yeni piyasalar bulmağa başladılarsa, yabancılardan bol ve ucuz kredi elde ediliyorsa, yabancı özel sermayenin yurda akışı hızlanmışsa ve ürettiklerini dışarıya ihraç etmeye başladılarsa hükümeti kendi ölçüleri içinde olsa da başarılı sayacağız.

Sayın milletvekilleri,

Bilindiği gibi hükümetin kendi anlayışına göre yapması lâzım gelen en önemli iş, tarım kesminde meydana gelen yatırılabilir fazlanın sanayici sınıfın eline ve kontroluna geçmesini sağlamaktadır. Çünkü sınai yatırımlar ancak bu fonlar sayesinde artırılabilir. Oysa, gene hepimiz biliyoruz ki, tarımdaki bu fazla, bu yatırılabilir fonlar; büyük toprak sahiplerinin, tefeci tüccarların, ihracatçıların ve kasaba eşrafı dediğimiz kimselerin eline geçmektedir. Bunlar, feodal düzenden kalma sınıflar olduğu için ellerine geçen bu fonları sınai yatırımlara yöneltmezler; fakat kendi yaşayış anlayışları içinde, yani ısraflı bir şekilde istihlâk ederler. Demek oluyor ki, bu geri sınıf ve zümrelerin ekonomik güçleri kırılmadan, yani yatırılabilir fazla üzerindeki kontrolları bertaraf edilmeden bir sanayici müteşebbis sınıfın gelişmesine imkân yoktur. Bu geri sınıf ve zümrelerin ekonomik hakimiyetlerini kırmanın ki kapitalist yoldan kalkınma bunu zorunlu kılar tek yolu, toprak reformu yapmak, tefecilikle etken şekilde mücadele etmek, müstahsilin mahsulünü değerlenirirken soyulmasını önlemek için devlet alım ofisleri veya kooperatifler kurmaktır. Bu ekonamik tedbirlerin yanısıra, köylünün bu kimselere, devlete olan ilişkilerinden ötürü yani mahkemelerdeki, tapu dairelerindeki, sağlık konusundaki işlerden ötürü muhtaç duruma düşmelerini önlemek için, devlet idaresinde tam halkçı bir tutum ve uygulama sağlamak lâzımdır.

Oysa hükümet bütün bu konularda hiçbir şey yapmamıştır ve yapmak niyetinde de değildir. Toprak reformuna karşıdır. Tefecilik ve vurguncu aracı ticaretle mücadele etmektedir. Halkın kendi hakkını kendisinin araması, ağalara, beylere muhtaç olmaması da tam ters bir tutum içindir. Partizanlık yapmaktadır. Halka bu konuda yardımcı olan idareciler, yol gösteren öğretmenler işlerinden alınmakta, sürülmekte, cezalandırılmaktadırlar.

MÜTEŞEBBİS SINIFIN ARZUSU GERÇEK BİR SANAYİ KURMAK DEĞİLDİR

Bütün bu değişikliklerden yararlanacak olan, memleketi kalkındıracağına iktidarın ümit bağladığı müteşebbis sınıfın tutumuna gelince : bahsini ettiğimiz feodal sınıflarla mücadele etmeyi bu sınıf aklından bile geçirmemekte, yani devrimci ya da daha hafif bir ifadeyle, memleketi modernleştirici bir davranış içinde bulunmamaktadır. Bu sınıfın bütün arzusu devletin halk sırtından sağlayacağı paralarla zahmetsizce sermaye sahibi olmak ve bununla derme çatma bir imalât sanayii kurmaktan ibarettir. Odalar Birliği tarafından geçen ay toplanan Sanayi Kongresi'ne sunulan Sanayiyi Koruma ve Geliştirme Kanun Tasarısı. bu sözlerimizi teyid etmekte, bu sınıfın da ne kadar hazırcı ve sömürücü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumda, yapılmak istenenin şu olduğu anlaşılmaktadır : Halkın sırtındaki eski sömürücüler indirilmeden, bir de bu sözde modern sanayici sınıf bindirilecektir. Bu tahliller gösteriyor ki, memleketimizde gerçekten devrimci, kalkınmayı başaracak bir kapitalist sınıf, böyle bir sınıfın zihniyetini ve dinamizmini taşıyan ve öncü olabilecek bir zümre yoktur. Zaten müteşebbis sınıf 18 ve 19'uncu yüzyılların özel şartları içinde Batı Avrupa'da doğmuş ve artık tarihî görevini bitirmiştir. Memleketimiz için böyle bir sınıfın gayretlerine bel bağlamak, yani özel sektörcülüğe bel bağlamak, abesle iştigal etmek, tarihin şartlarını geri döndürmeye çalışmak demektir. Zaten objektif şartların böyle olmasından ötürüdür ki, hükümet de bu konuda, meselenin izah etmeye çalıştığımız sınıfsal özüne inen ciddi adımlar amlmamış atamamıştır. Çünkü unutmak ve hatırda tutmak lâzımdır ki, Adalet Partisi yalnız kapitalistlerin değil, fakat aynı zamanda bu geri ve sömürücü feodal sınıfların da partisidir.

→

TİP'in bütçe görüşü

YABANCI SERMAYE, YATIRDIĞINDAN FAZLASINI DIŞARIYA AKTARMAKTADIR

Sayın milletvekileri,

Şimdi dış kredilere ve yabancı sermaye yatırımlarına geliyorum. Hükümetin bol kredi elde etme ve bol yabancı sermaye celbetme hesapları da gerçekleşmemiştir. Bilindiği gibi 1967'de 800 milyon dolarlık ithalât yapılması plânlanmıştı. Oysa gerçekleşen ithalât, ilk muvakkat rakamlara göre 690 milyon dolardan ibaret kalmıştır. Bu miktar 1966 yılındaki ithalattan 28 milyon dolar, plân hedeflerinden ise 110 milyon dolar geridedir. Bu gerilemenin, 1967 plânlanını ve yatırımlarını bir hayli etkilemiş ve kısıtlamış olması gerekir. Bu gerilemenin sebebi, umulan miktarda dış kredi sağlanamaması ve yabancı sermaye gelmemiş olmasıdır.

Bu arada özellikle döviz kazancımızı artırmasına hükümetin bel bağlamış olduğu yabancı sermaye yatırımlarına dikkatinizi çekmek isterim. Petrol dahil durum şöyledir :

	Gelen (Milyon dolar)	Kâr transferi (Milyon dolar)
1965	22	15
1966	30	16
1967 (On aylık)	11.1	20,4

Görülüyor ki, şu en basit görüntüsüyle bile, yabancı özel sermaye aleyhimize işlemektedir. Gelenden daha çok kâr transfer edilmektedir. Bunlar ihracaat yapıp memlekete döviz kazandırmak şöyle dursun, döviz yükü olmaya başlamışlardır ve aşırı kârlar sağladıkları için, emme basma tutumbalar gibi, memleketin kıt ve çok değerli imkânlarını, hem de döviz olarak dışarı aktarmaktadırlar. Kaldı ki, yabancı sermayenin sebep olduğu döviz kaybı bundan da ibaret değildir. Bunların kurdukları işletmeler ham maddeleri itibariyle dışarıya bağlıdırlar. Bundan ötürü bir de ithalâtı arttırarak döviz kaybına sebep olmaktadırlar. Demek oluyor ki, hükümetin yabancı sermaye konusundaki ümitleri, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, ister sosyalist ister kapitalist açıdan bakılsın, boşa çıkmıştır ve yanlıştır.

Dış iktisadî ilişkilerimiz konusunda bu rakkamları da dikkatlerinize sunmak isterim.

	Faiz (Mil. dolar)	Borç taksidi (Mil. dolar)	Kâr trans. (Mil. dolar)	Toplam (Mil. dolar)
1965	30	161	15	206
1966	29	119	16	164
1967 (*)	21	83	20	124

(*) 10 aylık

Demek oluyor ki, memleketimiz, dış iktisadi ilişkileri dolayısiyle son üç yılda ortalama olarak 170 milyon dolar civarında bir ödeme yükü taşımıştır. Bu meblağ ihracat gelirimizin üçte birinden daha fazladır. Bugünkü tutum devam ederse bu durum da gittikçe daha kötüleşecektir.

İHRACAT DURUMUMUZ :

Sayın milletvekilleri,

Şimdi kalkınmamızın en önemli unsuru olan ihracat konusuna geçiyorum. 1967 yılı ihracatımız, fındık ve tütündeki büyük artıştan ötürü ve hemen hemen bütün diğer kalemlerin düşmüş olmasına rağmen, plan hedefi olan 510 milyon doları geçmiş, 520 milyon dolara ulaşmıştır. Ancak bu durumu bir başarı saymağa imkân yoktur. Çünkü artış sıhhatli değildir. Özellikle sınai mamullerde gelişme görülmemektedir.

Hükümetin ihracaat konusundaki politikası ananevi ihraç mallarımızı gerçekten ananevi ihracatçıların satması ve mamul madde ihracatının da başlıca vergi iadesi tedbirleriyle teşvik edilmesidir. Şimdi gerçek duruma bir bakalım : İhracatçı zümresi mahsullerimizi dış piyasalarda değerlendirmekten acizdirler. Ya yabancılar gelip mahsullerimizi bizzat satın almaktadırlar, ya da bizim sözde ihracaat tacirlerimiz bunların basit bir komisyonculuğunu yapmaktadırlar. Bazan bu komisyonculuğu bile beceremedikleri görülmüştür. Zeytin yağı rezaleti ortadadır ve bu rezaletin diğer bir yanı da, zeytin yağlarımızı nihai alıcıya değil de, rakip bir müstahsil memlekete, İtalya'ya satıyor olmamızdır. Bunca yıllık ihracatını yaptığımız zeytin yağlarımızı bu şekilde ancak toptancıya satabilmek, tecrübeli (!) ihracatçılarımız için yüz karası olmak gerekir.

Bu ihracat tacirleri, yeni ihracat maddelerini, meselâ yaş sebze ve meyveyi, gayret istediği için, risk göze almak gerektiği için, zekâ ve kabiliyet istediği için potansiyelimizle kıyaslanabilecek ölçüde ihraç etmemekte, ihraç edememektedirler.

Mamul madde ihracatına gelince, başlıca kurtuluş yolumuz olan bu konuda hükümetin aldığı ve başlıca vergi iadesinden ibaret olan teşvik tedbirleri, sonucun ispat ettiği üzere hiçbir etki yapmamıştır. Çünkü bu tedbir zaten geç kalmış bir tedbirdir. Bu tedbirle ihracat teşvik edilmiş olmamakta, sadece bir engel ortadan kaldırılmaktadır. Mamul madde ihracatını teşvik etmenin asıl yolu yeni pazarlar bulmaktır. Sosyalist memleketlerle ve Üçüncü Dünya memleketleriyle ticaretimizi geliştirmek için ciddi gayretler sarfedilmelidir. Bu memleketlerle olan ticaretimizi siyasi nedenlerle frenlememeliyiz. Çünkü diğer memleketler böyle yapmamaktadır. Pazar bulunduktan sonra fiyat meselesi önemini kaybeder. Hangi fiyata satabiliyorsak o fiyata satmalıyız. Yoksa böyle ileri memleketlerin koyduğu kurallarla, kendi ihracatımızı kendi elimizle engellememeliyiz. Ama hiç şüphe yok ki, böyle bir ihracat politikası ihracatın devlet eliyle yürütülmesini gerektirir. Aksi halde ihracatı desteklemek için milletçe katlanılacak fedakârlık, bazı ihracatçıların zengin olması sonucunu verir.

Demek oluyor ki, geçen yıl, birkaç kalemdeki fevkalâde sayılacak artışlar hariç, diğer bütün kalemlerin ihracatı azalmıştır. Mamul madde ihracatında hiçbir gelişme olmamıştır. Bu bir başarısızlıktır. Ve bu başarısızlık, ihracat böyle başıboş bırakıldığı müddetçe devam da edecektir.

FİYAT İSTİKRARSIZLIĞI ve HAYAT PAHALILIĞI

Sayın milletvekilleri,

Şimdi hükümetin iktisadî başarısızlığının genel bir göstergesinden, fiyat istikrarsızlığından, hayat pahalılığından bahsedeceğim. Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesinin hazırladığı fiyat endekslerine göre, 1966 yılının Kasım ayından 1967'nin Kasım ayına geçen bir yıllık süre içinde;

Toptan eşya fiyatları	% 5,6
Ankara geçinme endeksi	% 8,7
İstanbul geçinme endeksi	%15,8
Yalnız gıda maddeleri fiyatları ise	
Ankara'da	%11,9
İstanbul'da	%17,4

oranında artmışlardır. Bunlar büyük artışlardır. Memleket bir enflâsyona girmiştir ve bunun önümüzdeki yılda daha da şiddetlenmesi için sebepler vardır. Oysa halkımızın büyük çoğunluğunun, işçilerin, köylülerin, memurların gelirlerinde yıl içinde bu oranda artışlar olmamıştır. Bunların geçim sıkıntıları daha da artmış, buna karşılık sermayedar, bir azınlık, zaten iktisaden güçlü olan bir kimse haksız kazançlar sağlamıştır.

Bu konuyla ilgili olarak dikkatlerinizi, tütün, üzüm, incir, pamuk, fındık, gibi ihraç mahsulleri üreten milyonlarca köylümüzün durumuna özellikle çekmek isterim. Bu mahsullerin fiyatları dış piyasalara bağlıdır. Yurt içindeki fiyat artışlarını takip etmezler. Bu sebepten, enflâsyon bu üreticileri bilhassa ezer. Nitekim bu yıl hepsi perişan olmuşlardır. İhraç fiyatlarının yükselmemiş olması bunların mahsullerine düşük fiyat ver-

mek için sebep olarak öne sürülemez. Çünkü geçimleri itibariyle iç fiyatlara bağlıdırlar. İhraç mahsulü yetiştirmenin külfeti ve riski yalnız bu mahsullerin üreticilerine yüklenemez. Oysa yıllar yılı bu hep böyle olmuştur. Bu gurup halk ezilmiş, ihracatçılar kârlarını almakta devam etmiş ve bu ezilme bahasına elde edilen dövizler ucuz fiyatlarla ithalâtçılara devredilmiştir. Bu durumu önlemenin yolu bugünkü ihracat ve ithalât düzenine son vermek, bunları devlet eliyle yapmaktır.

GEÇİM SIKINTISI :

Fiyat artışlarından, ya da aynı şey demek olan hayat bahalılığından «enflâsyondan ayrı olarak, geçim sıkıntısından bahsetmek istiyorum. Türkiye'de kâr hadleri çok yüksektir. Bu her yerde, fakat özellikle sanayi mamullerinde böyledir. Bunun sebebi, rekabetin yokluğu, aralarında anlaşabilecek kadar az sayıda firmaların hattâ bazen tek bir firmanın piyasalara hakim oluşudur. Otomobil, otomobil lâstiği, ampul, buzdolabı, diş macunu, ilâç, gazoz, margarin ve ilah... misaller verilebilir. Bu durumda olan firmalar mallarını monopolcü dediğimiz fiyatlarla yani çok yüksek fiyatlarla satabilmekte ve normal üstü kârlar elde etmektedirler. Hükümetin tek tük bunlarla uğraşmağa kalkıştığını görüyoruz. İlâç fiyatlarının, akü fiyatlarının indirilmesini istemek gibi... Şüphesiz ki, bunlar başarısız olmağa mahkûm çocukça sayılabilecek çabalardır. Kapitalistin nasıl bir kişi olduğunu, kârın insana neler yaptırabileceğini, kısacası özel sektörcülük zihniyetini gerçekliği içinde tanımamış olmanın belirtileridir. Dünyanın hiçbir memleketinde bu gibi teşebbüsler başarılı olmamıştır. Unutmamak lazımdır ki, hükümet özel sektöre değil, özel sektör hükümete hâkimdir.

Bugünkü teknolojik seviye, işletme ünitelerinin büyük olması zorunluğu, hele az gelişmiş memleketlerde yeni kurulan her sanayi tesisini zorunlu olarak tekel durumuna sokmaktadır. Rekabet artık lâfta kalmıştır. İşte, büyük fabrikaların devlet eliyle kurulmasının lüzumunun bir başka nedeni de budur.

VERGİ SİSTEMİNDEKİ ADALETSİZLİK ARTMIŞTIR :

Sayın Milletvekilleri,

Kısaca vergi konusuna değinmek istiyorum. Hükümet geçen yıl içinde bu konuda başlıca iki tedbir almıştır. Birisi asgari geçim indiriminin genişletilmesi ve hesaplamada dekont sisteminin uygulanmasıdır. Bu, dört yıl önce atılması kanunlaşmış olan doğru bir adımın, dört yıl ertelendikten sonra gerçekleştirilmesinden ibarettir. Hükümet bu geciktirmenin vebali altındadır.

Diğer tedbir bilindiği gibi, tasarruf bonolarıyla ilgilidir. Bu tedbirle, aylık 1200 «fiilen 1362» liranın üstünde geliri olanlardan vergi yerine borç almak devamlı bir usul haline getirilmiştir. Oysa bilindiği gibi, borçlanma devamlı bir gelir kaynağı olarak düşünülemez. Bir zaman sonra, ana para ödenmeye başlanınca hazinenin çarkı boşa dönmeye başlar. Ayrıca yüksek gelirlerden borç, düşük gelirlerden vergi almak vergi adaletiyle hiçbir şekilde bağdaşamaz.

Bu arada vergi sistemindeki adaletsizliğin ne derecede artmış olduğunu şu rakkamlarla dikkatlerinize sunmak isterim. Beyannameli mükelleflerin beyan ettikleri yıllık ortalama safi kazançları şöyledir :

Yıllar	Beyan edilen ortalama safi kazanç
1960	14.213
1961	13.445
1962	11.597
1963	11.530
1964	12.143
1965	12.970
1966	15.000

Rakamlar bunlardır. Oysa bu aynı devrede nakdi gelirler ve toptan eşya fiyatları % 30'dan daha fazla artmıştır. Bu artış hesaba katılırsa 1966'da beyan edilen ortalama safi gelir 10.000 lira olur ki, bu 1960 yılının da altındadır ve kaçakçılık oranının artmış olmasından gayri bir sebeple izah edilmesi zordur. Kaldı ki, her zaman söylediğimiz gibi vergi adaleti tek başına gelir dağılımını değiştiremez, sadece mevcut gelir dağılımı üzerinde rötuş yapabilir.

PERSONEL DAVASI :

Sayın Milletvekilleri,

Hükümetin iktisadî icraatı hakkında, bu alandaki başarısızlıkları hakkında söyleyeceklerimiz ana hatlariyle bunlar. Şimdi diğer bir alandaki icraatından söz edeceğim :

Memleketin personel davasına hükümet el sürmemiştir. Geçen yıl bütçeden maaş ve ücret alanlara yapılan cüz'i zam hem yetersiz kalmış hem de İktisadî Devlet Teşekküllerinde ve mahalli idarelerde çalışan memurları kapsamı dışında bıraktığı için adaletsiz olmuştur. Ayrıca çıkarılması gerekli tüzükler halâ sürüncemededir. Buna karşılık geçen yıl içinde çeşitli memur guruplarına tazminat veren, ek görev almalarını sağlayan birçok kanunlar çıkarılarak ücret düzeni daha da içinden çıkılmaz bir hale sokulmuştur. Perakende olarak yapılan bu zamlar, personel reformunun mali yanının — ki bütünüyle sıkı sıkıya bağlıdır — gerçekleştirilmesi için gerekli ödeneğin ayrılabilmesini ve rasyo-

Personel davasını böylece olduğu gibi yüz üstü bınel ve adil bir şekilde kullanılmasını da önlemektedir. rakan hükümet, işlerini yürütmek için, devlet idaresi fikriyle katiyen bağdaşamıyacak ve ilerde sayısız güçlükler çıkaracak olan bir yola sapmıştır. Bu yol, Başbakanlık etrafında mümtaz ve mukaveleli bir personel gurubu toplamak ve önemli işleri bu personele gördürmektir. Bu yol çok kötü bir yoldur.

Personel davasına el atmıyan hükümet memurlara karşı her türlü partizanca baskıyı yapmaktan çekinmemektedir. Her kademedeki memur bu baskıya maruzdur. Öğretmenlere yapılan baskı ise burada üzerinde durulmıyacak kadar malûm ve meş'umdur.

Bütün bunların sonucu olarak devlet daireleri işlemez hale gelmiştir. Vatandaşların dairelerde işlerini gördürebilmeleri her zamandan daha güç ve sıkıntılı bir iş olmuştur.

REJİM MESELESİ :

Sayın Milletvekilleri,

Kısaca rejim meselesine de değinmek istiyorum. Yurdumuzda çeşitli sınıf ve tabakaların hareketlendiği ve Anayasadaki haklarını savundukları memnuniyetle karşıladığımız bir oluşumdur. Bunları bir rejim buhranının belirtileri olarak görmek yanlıştır. Tersine, bu hareketler sayesinde Anayasa düzenimiz sağlamlaşmakta ve yerine oturmaktadır. Rejim için tek tehlike irticaî akınlardır. Yalnız bu akım, Anayasa düzenini bütün temel müesseseleriyle değiştirmeyi hedef almıştır. Bu akımın teşvikçilerini, gerisinde yatan kuvvetleri din adamlarında aramamak lazımdır. Dindarlık başka şey, irtica başka şeydir. İrticanın gerisindeki kuvvetler Anayasa düzenimizden, halkın haklarını almak üzere uyanmasından zarar gören ve telâşa düşen sömürücü sermayedarlar, ağalar, tefeciler, yabancılarla işbirliği yapan kimselerdir. Bunların arkasında da Amerikan emperyalizmi vardır. Hükümetin rejim düşmanlarını bu çevrede araması ve onların nefes alış verişlerini dinlemesi lâzımdır.

KAMU SEKTÖRÜNDEN ÖZEL SEKTÖRE AKTARILACAK PARALAR :

Sayın Milletvekilleri,

Şimdi hükümetin önümüzdeki yıl için yapmayı ta-

→

sarladığı işlere geliyorum. Bilindiği gibi AP. hükümetinin iktisadî doktrini kapitalizm, yani özel sektörcülüktür. Bundan ötürü hazırlanmış olduğu planın ve bunun uygulama esaslarının özünü, özel sektörü çeşitli yollarla desteklemek ve teşvik etmek tedbirleri teşkil etmektedir. 1968 programında yer almış olan bu teşvik tedbirlerinin başında özel sektöre kamu sektöründen fon aktarılması gelmektedir. Bu suretle aktarılacak olan fonların tutarı.

347 milyon lira teşvik fonu
100 milyon lira karma teşebbüslere katılma payı
198 milyon lira karşılık paralardan özel sektöre aktarma olmak üzere 465 milyon liradır.

Plân uygulama kanunu müzakere edilirken bu fon aktarılması işine itiraz ettiğimiz zaman Sayın Başbakan bu fonlarla büyük sermayedarlraın değil, hayvancılık, tarım ürünlerinin değerlendirilmesi gibi küçük ve yaygın işlerin destekleneceğini ifade etmişti. Şimdi bakalım hangi çeşit üretim faaliyetleri için bu fonlar verilecektir. Bu husus yıllık programın 52 ve 53 sayılı tablolarında gösterilmiştir. Gerçekten bu üretim faaliyetleri arasında hayvancılık, balıkçılık ve meyvecilik de vardır. Ancak, bunlar için ayrılan fon tutarı 60 milyon liradan, yani toplamın % 11'inden ibarettir. Geri kalanı gemi inşaatı, motor sanayii, kimya sanayii, turizm gibi konulara harcanacaktır. Bunlar ise büyük işletme konularıdır.

Şimdi bir de bu kredilerin faiz ve şartlarına bakalım. Bu hususta kararnameye ekli bir sayılı listede bilgi verilmiştir. Buna göre azami faiz % 3 - % 9 arasında değişmektedir. Vade 10 veya 12 yıldır. Ayrıca sektörlerin ekserisi için 3 yıllık bir de ödemesiz devre vardır.

Görülüyor ki bu fonlar büyük sermayedarlara ve fevkalade uygun şartlarla verilecektir. Herşeyden evvel hükümetin böyle bir işi daha doğrusu bu yağmayı çeşitli söylentilere yol açmadan nasıl yürüteceğini cidden merak ediyoruz.

Kaldı ki vergi hasılatından özel sektöre kredi vermek için para aktarmaya kimsenin hakkı yoktur. Anayasamızın 61'inci maddesinin birinci fıkrası aynen şöyledir :

«Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.»

Yani vergi hasılatı ancak kamu giderlerini karşılamak için yapılabilir. Özel sektöre, büyük müteşebbislere, piyasadaki normal kredi imkânlarından ayrı olarak ve özel şartlarla kredi vermek bir kamu hizmeti değildir ki vergi hasılatından bu maksat için harcama yapılabilsin. Bu fonlar Anayasaya aykırıdır, bu fonlardan para vermek de para almak da suçtur.

Programda özel sektörü yatırım yapmağa teşvik için başka tedbirler de vardır.

Zaten iktidar teşvik tedbirlerinin bahsettiğim yapısal sebepten (müteşebbis sınıfın yokluğundan) ötürü, fon transferi mekanizmasına ağırlık vermiştir. Çünkü fon mekanizması müteşebbisleri teşvik etmemekte bizzat müteşebbis yaratmak hedefini gütmektedir. Ancak **özel müteşebbis devri** kapanmış, fonksiyonu kalmamış bu yüzden de nesli tükenmekte olan bir mahluk olduğundan bu gayret de boşuna gitmektedir. Kaldı ki, bu kadar desteklenerek zengin edilen insanlar müteşebbisliğin niteliklerinden de yoksun olurlar.

DIŞ İKTİSADÎ İLİŞKİLERİMİZ :

Sayın Milletvekilleri,

Bilindiği gibi, ödemeler dengesinde ifadesini bulan dış iktisadî ilişkilerimiz ekonomik hayatımızın düğüm noktasını teşkil eder. 1968 programındaki ödemeler dengesi tahminlerine göre önümüzdeki yıl içinde, 184 milyon doları başlıca borç ödeme ve kâr transferi, 835 milyon doları da ithalat olmak üzere 1019 milyon dolar döviz sarfiyatımız olacaktır. Buna karşılık döviz kazancımız 540 milyonu ihracat, 120 milyonu işçi dövizleri ve 25 milyonu da diğer görünmiyen kalemlerden olmak üzere 685 milyon dolar olarak tahmin edilmiştir. Aradaki fark (açık) 334 milyon dolardır ve bunun 284 milyon doları dış kredilerle karşılanacaktır. (Rezervlerin 30 milyon dolar artmasını ihmal ediyorum).

Şimdi bir de dünya durumuna bakalım : Amerikan ekonomisi şiddetli bir buhran içindedir. Enflâsyon vardır ve ödemeler dengesi açık vermektedir. Bu yüzden, turist harcamalarını, iktisadî yardımlarını, Avrupa'ya olan yatırımlarını, dış ülkelerdeki personelinin harcamalarını kısmış ve ayrıca ihracatını artırıcı tedbirler almıştır. Bu tedbirlerin bir kısmı bizi doğrudan doğruya, bir kısmı da Avrupa memleketleri vasıtasiyl,e dolaylı olarak etkiliyecektir. Batı Avrupa memleketleri zaten bir buhran içindedir. Amerika'nın aldığı tedbirler bu buhranı daha da şiddetlendirecektir. Bu durumda öngörülen krediler sağlanamadıktan başka, ihracatımızın ve işçi dövizlerinin de önemli ölçülerde azalması çok muhtemeldir.

Sonuç olarak 835 milyon dolarlık ithalatı gerçekleştirmek şöyle dursun, 1967'deki 690 milyonluk seviyeyi bile tutturmamız güç olacaktır. İthalatın böyle iki sene üst üste plan hedeflerinin bu derece gerisinde kalması, hiç şüphesiz ekonomiyi çok sarsacaktır. İthalatın hesaplanan hedeflere ulaşamaması yalnız yatırımların kısılmasına değil, cari sınai üretimin kısılmasına ve dolayısiyle bu yönden de işsizliğe sebep olur. Çünkü Türkiye' de sanayi dışa bağlı olarak kurulmuştur. İthalatımızın yarısı bu sözde sanayimizin ham maddesini teşkil etmektedir.

Dış alemle ilgili olan bu gelişmeler kendi doğrultularında uzatılırsa şu veya bu şekilde bir develüasyona gidilmesini de zorunlu kılacaktır. Böyle bir hareketin zaten içinde bulunduğumuz enflâsyonu daha da kırbaçlıyacağı açıktır. Kısacası önümüzdeki yıl güç bir yıldır. Fakat hükümet aşarı bir iyimserlik içindedir. Tedbirsizdir.

KALKINMA İÇİN KÖKLÜ DÖNÜŞÜMLER ŞARTTIR :

Sayın Milletvekilleri,

Bu noktada bir hususu önemle belirtmek isterim. Türkiye gibi kalkınmak ve modernleşmek durumunda olan memleketlerde, ekonomik ve sosyal yapıda köklü değişiklikler yapılmadan kalkınma gayretlerine girişilirse gelir dağılımı ve sosyal denge bütün bütün bozulur ve kalkınma kendi kendini köstekler. Yapı değişikliği, toprak reformu yapmak başlıca devlet ofisleri ve kooperatifler vasıtasiyle köylüyü tefeci ve sömürücü aracının elinden kurtarmak, ithalatı, ihracatı, banka ve sigortacılığı devletleştirmek, büyük işleri devlet eliyle kurup yürütmek demektir. Bunlar yapılmadan, bugünkü köhne sosyal yapı içine modern kalkınma tedbirleri sokuşturulmağa kalkılırsa tam ters bir sonuç alınır.

Örneğin bir köye yol yapılınca derhal o köydeki mevcut sosyal farklılaşma artar ve köye huzursuzluk girer. Çünkü toprağı fazla olan, hayvanı fazla olan kısacası varlığı fazla olan bu yeni yoldan çok faydalanır, diğerleri hiç veya daha az faydalanır. Yeni sulama tesisleri, gübre dağıtımı, tohum dağıtımı, kredilerin dağıtılması da aynı sebepten ötürü hep aynı sonucu verir. Yani farklılaştırmayı artırır, dengeyi ve huzuru daha da bozar.

Tarım dışı sektörlerde de durum aynıdır. Sanayileşme özel sektör eliyle yürütülünce, bu maksatla teşvikler yapılınca, küçük bir zümre zorunlu olarak bundan yararlanmakta, mahallelerde milyonerler türemekte ve geri kalan halk bu ölçüde kalkınamamakta, hattâ birçok hallerde bu durumdan zarar bile görmektedir. Yani şehirlerde de farklılaşma ve huzursuzluk artmaktadır.

Son yirmi yıllık tarihimiz bu oluşumun örnekleriyle doludur. Hiç şüphe yoktur ki, Türkiye bugün yirmi

yıl evvelinden çok daha zengindir. Ama, açıklamağa çalıştığım nedenlerden ötürü, çok daha huzursuzdur.

Sadece son bir yılın bazı olaylarını hatırlıyalım : Temizlik işçilerinin, üniversite öğrencilerinin yürüyüşleri, Viranşehir, Elmalı, Bafa Gölü olayları, Doğu mitingleri, son Zonguldak olayları. Bunların hepsi çeşitli nedenlerle, çeşitli halk guruplarının mevcut düzene ve gidişe karşı protesto hareketleridir. Anayasayı savunma hareketleridir. Bunlar satıhta münferit hareketlermiş gibi görünmekte iseler de, özde birdir : Halkın istekleriyle düzenin ve hükümet politikasının intibak etmemesi ve gittikçe ayrılmasıdır.

Sayın Milletvekilleri,

Yurdumuzun kalkınması için yapılması zorunlu diğer önemli bir hamle, gerek ekonomik gerek politik alanda memleketimizi Batı kapitalizminin ve özellikle onun öncüsü durumunda olan Amerikan emperyalizminin yörüngesinden çıkarmaktır.

Gerek ticari ilişkilerimizde gerekse sözde yardım ve yabancı sermaye yatırımlarında Batı tarafından sömürülmekteyiz. Ticari ilişkilerimizdeki sömürü, halen Hindistan'da milletlerarası bir konferansın da konusudur. Çok açık ve herkesce kabul edilmiş bir gerçektir. Bunun üzerinde ayrıca durmıyacağım.

Yardım şeklinde aldığımız krediler de bir sömürü vasıtasıdır. Bu borçların karşılığı olarak bugün ödemek zorunda olduğumuz yıllık faiz ve taksit miktarları hakkında demin rakkamlar okumuştum. Borç ödeme mükellefiyetimiz kâr transferleri de dahil yılda ortalama 170 milyon dolar civarındadır. Bunu 500 milyon dolarlık ihracat gelirimizden çıkarırsak 330 milyon dolar bize kalır ki, 1950'lerin başında da ihracatımız bu kadardı. (1951'de 314, 1952'de 363 milyon dolar) Eğer doların da bu uzun devre içinde değerinden kaybettiğini hesaba katarsak bugün elimizde kalan ihracat kazancı 1951 - 1952 yıllarındaki ihracat kazancımızdan daha azdır. Demek ki, bunca kredi, yardım, yabancı yatırım furyasının sonucu döviz kazancı olarak 15 yıl evvelki duruma itilmiş bulunuyoruz. Demek ki hem sömürülmüşüz, hem de sömürünün devamını sağlamak üzere daha bağımlı, daha yardıma muhtaç bir hale getirilmişiz. Bu sonucu «Amerika bizi kalkındırır, Amerikasız yaşayamayız» diyenlerin, dış yardıma bel bağlıyanların dikkatine, daha doğrusu böyle diyenlere inanmış olanların dikkatine sunarım.

Bu konuyla ilgili, açıkladığımız bu sonucun nedenlerini ortaya koyan bir hususu daha dikkatlere sunmak isterim : Yakınlarda bir kitap yayınlanmıştır. Adı Türkiye Elektrik Mühendisleri III. Teknik Kongre Tebliğleri'dir. Bu tebliğlerden birisi bir elektrik tesisinin maliyetini hesaplamaktadır. Bu maksatla tesisin her parçasının çeşitli memleketlerdeki satış fiyatları tesbit edilmiş ve sonra bütün tesis için toplam fiyat bulunmuştur. Tesbit edilen fiyatlar serbest dövizle alındığı takdirdeki fiyat 1 kabul edildiğine göre şöyledir :

İtalya	1.35
Fransa	1.75
İngiltere	2.02
Avusturya	2.06
Belçika	2.18
A.B.D.	3.49

Bu fiyat oranlarını diğer çeşit mallara da teşmil etmekte büyük bir hata yoktur. Demek oluyor ki, Her memleket verdiği kredinin kendi memleketinden mal almakta kullanılmasını şart koştuğuna göre, meselâ Amerikadan 349 milyon dolarlık borç aldığımız zaman aslında sadece 100 milyon dolarlık mal almış oluyoruz.

YABANCI ŞİRKETLERİN SÖMÜRÜSÜ ÖNLENMELİDİR :

Yabancı şirketlerin sömürüsüne de bir örnek vererek değineceğim.

Sayın Maliye Bakanının Petrol Komisyonunda sorulan bir suale vermiş olduğu cevaptan öğreniyoruz ki, yobancı şirketler memleketimizde çıkardıkları ham petrolün tonu başına dışarıya 10.88 dolar transfer etmektedirler. Oysa ham petrolün ithal fiyatı da aşağı yukarı bu kadardır. Bu durumda yabancı petrol şirketlerinin ne gibi bir yararından bahsedilmektedir, anlamak mümkün değildir.

Sayın Milletvekilleri,

Türkiye'nin kalkınmak için sermayeye, özellikle döviz şeklinde sermayeye büyük ihtiyacı vardır. Ortalama olarak 3 liralık yatırımın 1 lirası döviz şeklinde olduğundan, meselâ 50 milyon dolarlık yani 500 milyon liralık bir döviz kaybı, 3 misli 1,5 milyarlık bir yatırım imkânını yok eder. Bundan ötürü yabancı sömürü ekonomimiz üzerinde hacamat (kan alma) görevi ifa etmekte, canlanmamıza, kalkınmamıza imkân vermemek üzere döviz şeklindeki sermaye imkânlarımızı alıp götürmektedir.

En önemli olduğu için değil, fakat somut ve apaçık olduğu için bir örnek vereceğim.

Bilindiği gibi halen memleketimizde döviz satın almak istiyen kimseler üç ayrı fiyat ödemektedirler. Bu fiyatlar, dolar hesabıyla, seyahat için; 13.50, ithalat için 9.90, bunların dışında kalanlar için de 9.00 liradır. 9 liralık kurun uygulandığı hemen hemen yegane kalem yabancı şirketlerin kâr transferleridir. Yani bir yabancı şirket kârını dışarı çıkarırken 9 lira verip 1 dolar almaktadır. Oysa bir doların Türkiye'ye fiili maliyeti 9 lira değil, kaba bir hesapla 9.50 liradır. Çünkü ihracatçılardan bir doları dokuz liraya, fakat işçilerden yuvarlak hesap 12 liraya almaktayız.

1967'nin ilk on ayında 20.4 milyon dolar kâr transferi yapılmıştır. Eğer bu transfer doların gerçek maliyeti olan 9.50 liradan yapılsaydı bu on ayda 1.1 milyon dolar eksik transfer yapmış yani bu miktarda döviz kazanmış olurduk. Bu hususu daha evvel de ifade etmiştik. Cevap olarak kâh farklı kurlar bulunduğu gerçeği anlaşılır sebeple reddedilmiş kâh yabancı sermaye gelirken 9 kurunu uyguluyoruz, transfer yaparken daha yüksek bir kur uygulayamayız denmiştir. Açıktır ki, bunlar tatminkâr cevaplar değildir. Hükümet pek haklı olarak transferlere, doların hesap edeceği gerçek maliyetinin tekabül ettiği kuru rahatça uygulayabilir. Ama hükümet ikazlarımıza rağmen gerekli adımı atmamış, yabancı sermaye karşısında utangaç, şefkatli ve tavizkâr olduğunu göstermiştir.

AMERİKAYA AŞIRI BAĞLILIĞIMIZIN ZARARLARI:

Sayın Milletvekilleri,

Batı kapitalizmine ve onun lideri durumunda olan Amerika'ya bu aşırı bağlılığımızın zararları saydıklarımızdan ibaret de değildir. Ayrıca bu memleketlerin ekonomilerinin işleyişini idare eden kurallar bizim kalkınmamıza engeldir. Meselâ menfaatlerimize uygun bir döviz kuru politikası gütmemize Para Fonu, ihracatımızı menfaatlerimize uygun şekilde teşvik etmemize GATT manidir. Ortak Pazar'ın kuralları da üyelerinin ellerini kollarını bağlar. Bu gelişmiş kapitalist alemin mantığına ve ekonomilerinin işleyişine Türkiye'nin kalkınması, gerçekten sanayileşmesi için özel gayretler göstermesi uygun düşmez. Bundan ötürüdür ki, 20 yıla varan çok sıkı siyasi, askeri ve ekonomik işbirliğine rağmen memleketimizde hiçbir ciddi sanayi kurulamamıştır. Bu memleketlerin bize tavsiyeleri turizmi ve bahçe ziraatini geliştirmemizden ibarettir.

Sayın Milletvekilleri,

Amerikan emperyalizminin yörüngesinden çıkmak,

→

dışa bağlılıktan kurtulmak için kalkınmamızı tamamlamayı ya da dışa muhtaç durumdan çıkmamızı beklemek meseleyi hiç anlamamak, tam bir zihnî çelişme içine düşmek demek olur. Çünkü emperyalizmin yörüngesinde kaldığımız müddetçe kalkınamıyacağız, dışa bağımlılığımız da azalmıyacak belki daha da artacaktır. Yani o beklenen müsait gün gelmiyecektir. Daha doğrusu en müsait gün bugündür.

Bu konuda hemen yapılacak işler şunlardır : Yabancı Sermaye Kanunu ve Petrol Kanunu kaldırılmalı ve memlekete gelmiş olan yabancı sermaye bir sıra izlenerek devletleştirilmelidir. Dış kredilerin şartları üzerinde titizlikle durmalı ve şimdiye kadar almış olduklarımız gibi ağır şartlı krediler reddedilmelidir. Bunların yanı sıra ihracatı ve diğer döviz kazançlarımızı artırıcı ve ithalatı ve diğer döviz sarfiyatımızı kısıcı ciddi tedbirler alınmalıdır.

Şüphesiz ki bunlara paralel olarak dış politikada da tekrar tam bağımsızlık ilkesine dönülmeli, NATO'dan çıkılmalı ve yurdumuz Amerikan üslerinden ve askerlerinden temizlenmelidir.

Sayın milletvekilleri,

Bütün bunları hükümet yapsın diye ya da yapar ümidiyle söylemiyorum. Böyle düşünmek büyük saflık olurdu. Çünkü emperyalizmin yörüngesinden çıkmak, tıpkı toprak reformu yapmak, dış ticareti, banka ve sigortacılığı devletleştirmek, büyük işleri devlet eliyle kurup işletmek gibi emekçi halk yararına, fakat toprak ağalarının, tefecilerin, yabancılarla ortaklık yapanların, fonksiyonsuz sermayedarların ve bunların adamlarının zararınadır. Oysa Adalet Partisi bu sınıf ve zümrelerin etkisi ve kontrolu altında bir partidir. Böyle bir partiden bu işleri yapması elbette ki beklenemez. Bunları ancak emekçilerin partisi olan, onların etki ve kontrolu altında bulunan Türkiye İşçi Partisi yapabilir ve yapacaktır.

BÜTÇENİN HACMİ KÜÇÜKTÜR :

Sayın milletvekilleri,

Bütçe, hükümetin kamu hizmeti dediğimiz faaliyetlerinin programıdır. Bu bakımdan değerlendirmek için herşeyden evvel hacmine ve bunun çeşitli hizmetler arasındaki dağılımına bakmak gerekir. Bilindiği gibi çağımızda devletin sorumluluğunun artmasına paralel olarak kamu hizmetlerinin kapsamı genişlemiş ve hizmetlerin nitelikleri de yükselmiştir. Bu yüzden devlet bütçeleri de büyük bir hızla artmışlardır. Bu durum adeta sosyal kanun niteliğinde bir temayüldür.

Oysa önümüzdeki bu bütçe bu temayüle aykırıdır. Hacmi küçüktür, dolayısiyle hizmet gücü zayıftır. Gerçekten, konsolide bütçe geçen yılkine oranla % 14 bir artış göstermiştir. Ancak bütçenin gerçek hizmet gücündeki artışı bulabilmek için, bu yılki bütçeye girmiş olan fakat bir hizmet artışı ifade etmeyen bazı kalemleri çıkarmak lâzımdır. Bu kalemler şunlardır :

400 milyon lira personel reformu
105 milyon lira bekçi ücretleri
347 milyon lira Özel Sektör transfer
852 milyon lira toplam

Bu rakkamı çıkardığımız takdirde artış % 9.8'e inmektedir. Ancak bu da bütçenin hizmet gücündeki gerçek artışı göstermez. Bundan da önümüzdeki yıl içindeki muhtemel fiyat artışlarının bütçeye yansıyacak kısmını çıkarmak lâzımdır. Gelecek yıl içinde fiyat artışlarının ortalama olarak asgari % 6 olacağını tahmin edebiliriz. Personel masrafları konsolide bütçenin üçte biri kadar olduğundan fiyat artışları geri kalan üçte ikiye tesir edecek, yani % 4 oranında yansıyacaktır. Bunu da çıkarınca artış oranı % 5.8 den ibaret kalır ki, bu oran Planlanan millî gelir artışının (% 7) bir hayli altındadır. Oysa bir hayli üstünde olması gerekir. İşte bütçenin bu küçüklüğüdür ki, hiç bir meselenin çözümlenmesine ve halka hizmet edilmesine imkân vermemektedir. Hükümet yalnız bu konuda sözünü tutmuş kamu hizmetlerini gerçekten en asgari seviyeye indirmiştir.

Terslik yalnız bundan da ibaret değildir. Bütçenin çeşitli hizmetler arasındaki dağılımı da kötüdür, halka hizmet endişesinden uzaktır.

Millî Eğitim Bütçesindeki artış % 13

Sağlık bütçesindeki artış ise % 11'dir. Buna karşılık Jandarma % 15, Tapu Kadastro % 18, Başbakanlık % 21, Emniyet % 30 oranlarında artmıştır. Hiç şüphesiz bütün kamu hizmetlerimizin ıslaha ihtiyacı vardır. Halkımızın yarısı daha okur yazar bile değilken ve halkımızın büyük çoğunluğu en basit sağlık hizmetlerinden yoksunken, halka hizmet endişesi içinde bulunan bir hükümetin en yüksek artışları bu hizmet kollarında yapması gerekirdi.

Bu bütçede de personel reformu ciddi şekilde ele alınmamıştır. Bütçeye bu maksatla konulmuş olan 400 milyonun yetersiz olduğu açıktır. Oysa özel sektöre devredilmek üzere bütçeye konulmuş olan ve miktarı en az 247 milyon lira tutan yersiz, gereksiz, Anayasa dışı bir ödenek, vardır. Bu ödeneğin de ilâve edilmesi suretiyle personel meselesinin daha olumlu bir yöne sokulması mümkündür. Ya da bu ödenekle sağlık ve eğitim hizmetleri biraz daha artırılabilir.

Gelir tahminlerine gelince : Bu konuda aynı hükümetin hazırladığı iki belgedeki, yani bütçe ve yıllık programındaki tahminler farklıdır. Bütçedeki konsolide gelir tahmini 21.680 milyon, programdaki tahmin 20.395 milyondur. Aradaki fark 1.285 milyon liradır. Eğer programda yapılmış olan tahmin doğruysa, bütçe dökümanında kabul edilmiş olan 500 milyon liralık açığın da ilâvesiyle bütçenin açığı 1.785 milyon lira olacak demektir. Bu önemli bir açıktır ve zaten gelişmekte olan **enflâsyonu daha da kamçılıyacaktır.**

SONUÇ : SİLİK BİR BÜTÇE :

Sayın milletvekilleri,

Bu bütçe Adalet Partisi iktidarının zihniyetine tam uygun bir bütçedir. Siliktir, mevcudu bile zor sürdürecek niteliktedir. Halk için hiçbir hamle ve yenilik getirmemektedir. Ama büyük sermayedarlara en az 347 milyon lira dağıtacaktır.

Saygılarımla.

Mithatpaşa Cad. 63/1
Yenişehir — ANKARA

Sayın [redacted]
[redacted] Sk. [redacted]

KIZILAY
ANKARA